

subotički dvočjednik

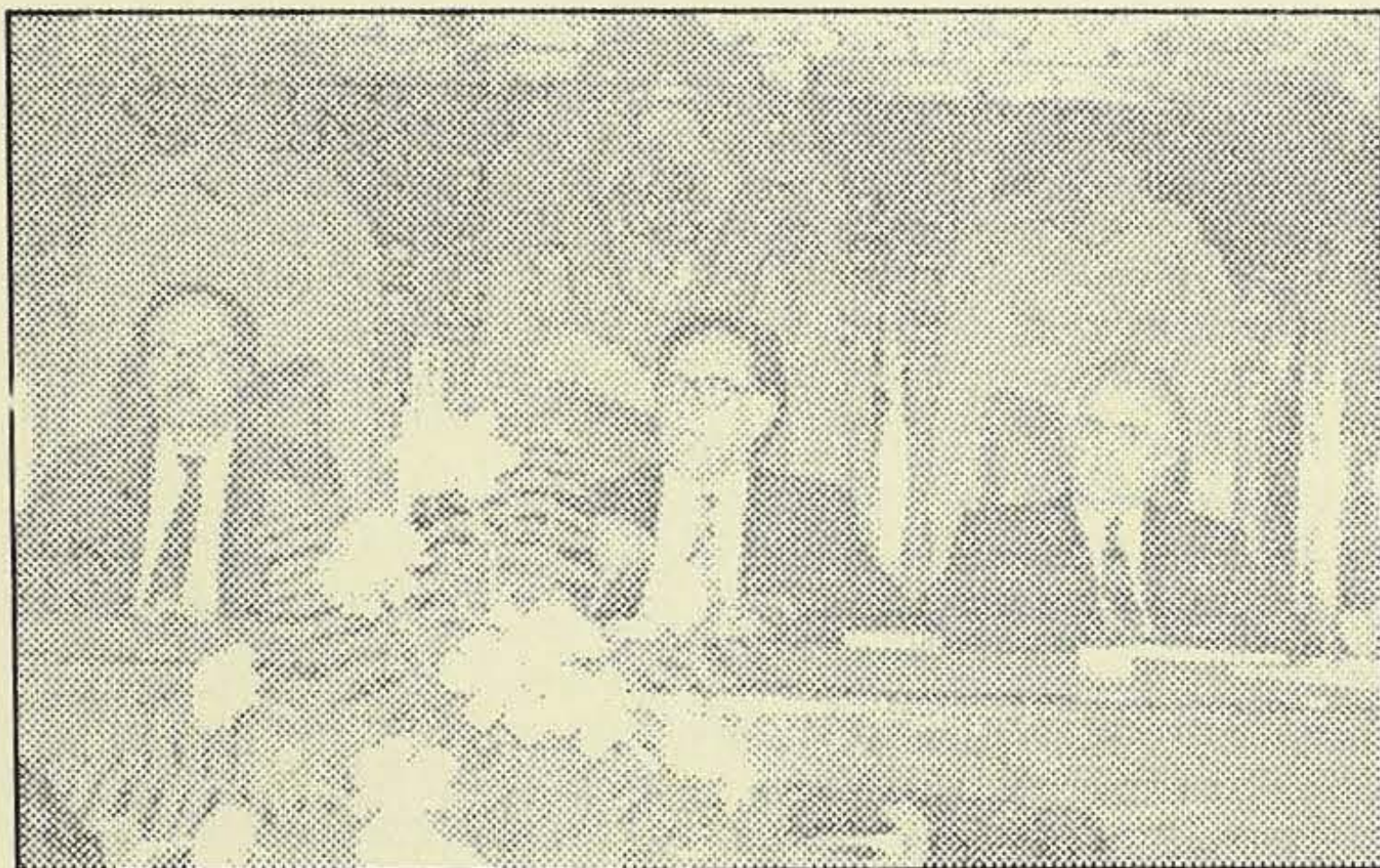
Godina II. • Broj 15 • 28. siječnja 1995. • Cijena 1 dinar

Obljetnica KUD „Bunjevačko kolo” ČETVRT STOLJEĆA POSTOJANJA

Svečanom skupštinom Društva, koja je održana u velikoj vijećnici Gradske kuće 18. siječnja na dan kada je prije 25. godina osnovano, počela je proslava u povodu obljetnice postojanja i rada ove značajne kulturne institucije koja će kroz različite manifestacije trajati cijelu ovu godinu. Svečanu skupštinu u prepunoj velikoj vijećnici otvorio je sadašnji predsjednik **Bela Ivković** nakon čega je Tamburaški ansambl, pod ravnanjem **Lazara Malagurskog**, odsvirao kolaž bunjevačkih narodnih pjesama, a recitatori pročitali pjesme **Jakova Kopilović**, **Lazara Merковиća** i **Vojislava Sekelja**.

Povijest Društva zorno je predočio u svo-
me izlaganju predsjednik Ivković, s posebnim
osvrtnom na sam početak: „Među Bunjevcima
koji sebe smatraju pripadnicima hrvatskog
naroda rasla je želja i raspoloženje, da se po-
sveti više pažnje prikupljanju, proučavanju,
čuvanju i njegovanju ukupne kulturne baštine
tog naroda. Počelo je sa 'Dužijancem', tako što
je godine 1968. prvi puta proslavljena 'Grad-
ska dužijanca', a sve je to ponovljeno i 1969.
godine. Skupina, uglavnom visoko obrazova-

nih ljudi, okupljenih oko 'Dužijance' iskori-
stila je blagonaklonost tadašnje političke
situacije i pristupila poslu oko osnivanja
Društva koje će se kao institucija baviti

Članovi Predsjedništva
KUD „Bunjevačko kolo”

svim kulturnim pitanjima Hrvata-Bunjeva-
ca. Dana 14. prosinca 1969. godine – na
Materice – okupilo se 56 lica i proglasilo se
za Inicijativni odbor.

Dopustite da pročitam njihova imena:
Grgo Bačlija, **Lazar Merковиć**, **Ivan Tikvic-
ki**, **Bela Gabrić**, **Petar Skenderović**, **Pavao
Bačić**, ing. **Josip Dulić**, **Andrija Šarčević**,
Šime Dulić, **Martin Bačić**, **Marko Skendero-
vić**, **Bela Bačlija**, **Kalo Margetić**, dr. **Mate
Brčić-Kostić**, **Ruža Vuković**, **Vera Brčić-Ko-
stić**, **Stipan Šabić**, **Domagoj Dulić**, **Josip Pa-
lić**, **Veco Katančić**, **Jakov Kopilović**, **Grgo
Prčić**, **Ivan Rudić**, **Bolto Milanković**, **Pavle
Pavluković**, **Vince Dulić**, dr. **Albe Rudinski**,
Ivan Stantić, **Grgo Skenderović**, **Naco Zelić**,
Grgo Andrašić, **Bela Tikvicki**, **Marko Vuko-
vić**, **Remija Gabrić**, dr. **Lajčo Dulić**, **Josip
Buljovčić**, **Ivan Tikvicki**, **Jakov Kujundžić**, **An-
te Pokornik**, **Marko Peić**, **Franjo Kikić**, **Balint
Vujkov**, ing. **Blaško Kulešević**, **Mladen Polja-
ković**, **Matilda Šarčević**,

(nastavak na 5. stranici)

„Svetosavska nedelja” već tradicionalno među nama Bez duhovnosti nema kulture

Srpski kulturni centar „Sveti Sava” od
ove godine, u prostorijama zadužbine
„Dušana Radića”, tijekom već tradicionalne
„Svetosavske nedelje” ugošćuje eminentne
predstavnikе srpskog naroda. O ovoj svetko-
vini **Milan Marodić**, predsjednik Centra, za
„Žig” kaže:

– Znamo da su mnoge stvari pre 50 go-
dina zaustavljene. Normalno da se to odra-
zilo i na pokušaj da se pravoslavni živalj
odvoji od svoje duhovnosti. Ako u obzir uz-
memo da je tradicija vere kod nas hiljadu-
godišnja, onda se ne može govoriti da je
ateizam pojava koja je prisutna u našem
duhu i biću. I najveći ateista verovatno se
pitao o svojim korenima i možda i sebe po-
kušavao ubediti u ateizam. Na ruku mu je
išao sistem školstva, ali naša tradicija nikad
u potpunosti nije prekinuta. U tom cilju
usmereno je i delovanje SKC „Sveti Sava”,
a to je da se jasno kaže da se misliti o kulturi
bez Crkve ne može. Dakle, bez duhovnosti
nema ni kulture.

Što se zadovoljstva u pogledu odaziva
ljudi i organizacije tiče, tvrdim da se uvek
može bolje i više. Ali, mi smo tek u decembru
dobili prostorije, opredelili se za ovakav vid
tribina, izložbi ili koncerata i mislimo da
ljudi to razumeju. Pokušali smo, prilikom
odabira gostiju, spojiti u nedelju dana seg-
mente koje tokom godine i inače održavamo.
Pre svega, imamo u vidu da smo mi kultur-
na, a ne politička organizacija, a naš Glavni
odbor prihvatio je od svojih komisija pro-
gram koji u sebi sadrži likovnu, muzičku,
istorijsku i duhovnu komponentu i, na kra-
ju, akademiju posvećenu u slavu prosveti-
teljstva kod Srba. Imamo preko 1.000
članova, a član se iz SKC isključuje ukoliko
u Centru počne propagirati političke ideje
ili, pak, krši moralne norme Centra. – veli
na kraju **Marodić**.

Tijekom „Svetosavske nedelje” (od 21. do
27. siječnja) SKC je ugostio i publici predstavio
Simonidu Đorđević, slikarku iz Beograda, trio
Guitar night, dr. **Dragoljuba Živojinovića**, au-
tora knjige „Kralj Petar I Karadorđević”, **Slo-
bodana Rakitića** i **Predraga Dragića** i episkopa
Bačkog gospodina **Irineja**.

(z. r.)

Institut „Ivan Antunović” Izborna skupština

Prije desetak dana održana je Izborna
skupština Instituta „Ivan Antunović”. Izv-
ještaj o radu podnio je predsjednik Insti-
tuta mr **Lazar Ivan Krmpotić**.

Potom su izvršeni izbori za sve organe
Instituta. U Predsjedništvo su izabrani:
vlč. **Josip Pekanović**, vlč. **Andrija Kopilo-
vić** i vlč. **Marko Forgić**.

Za tajnika Instituta izabran je vlč.
Franjo Ivanković.

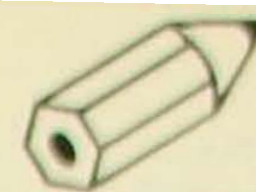
KUD

Bolest

Glupost je bolest, a ne samo opća koz-
mička pojava i univerzalno vezivno tkivo
postojećeg. Jasno je stoga što se mnogi u
društvu osjećaju zdravima, te pucaju od
zdravlja.

Na svim šavovima.

Vojislav Sekelj

AJER

Više u prolazu, nego što ga postavljeno pitanje stvarno dotiče poznanik me upita: „Kako se kao književnik osjećam sada kada sam nakon raspada Jugoslavije postao nacionalna manjina.“

U hipu nisam znao što odgovoriti, jer nit se čutim niti osjećam kao pripadnik nacionalne manjine, ne stoga što to „statutarno“ nisam već jednostavno što je to materija koja pripada zakonima, političarima i nadobudnim nacionalistima, a ne čovjekovoj biti koja ga određuje recimo kao književnika.

Počeo sam izokola: prvo nisam književnik, rekoh, eventualno pjesnik, pisac možda, nisam književnik iz razloga što je to esnaf – a ja niti sam živio niti ću ikada živjeti od književnog rada. Na našim prostorima tužna je sudbina književnika. Kod nas su književnici uspješni samo ako su političari, kulturni radnici, urednici, nacionalni borci za ni sam ne znam što i koga. Uspjeli su objaviti i urediti na tomome vlastitih knjiga i nužno u vrijeme kada su bili književnici bili su i podobni – upotrebljivi.

Drugo, biti pripadnik nacionalne manjine samo po sebi nije strašno u našim uvjetima. Ima čak i stanovite prednosti, ali može biti i tragično.

Prednost je u tome, što su mnoge, recimo, državne službe za njih zatvorene, ne sa zakonske ili ustavne strane, građanski, nego što je to uzbijl tako. No, ta zatvorenost otvara nove prostore i potrebe za osobnom afirmacijom na planu kulture, znanosti, sporta i sl. u sferi stvaralaštva. I tu se nalaze temelji mosta, približavanja država, te duhovnog prožimanja, povezivanja i bogaćenja različitih nacija. Nacionalne manjine su duhovna svježina i za matičnu naciju i za državu čiji su građani.

S druge strane sve se može okrenuti na tragediju, bude li odnos i pitanje nacionalne manjine i pitanje stanja nacionalnog bića prepušteno samo političarima i profesionalnim nacionalistima. Jer svaka partija, stranka... od umjetnika će uvijek tražiti po oprobanoj recepturi političku podobnost stvaralaca. A to za konzekvenciju ima izolaciju umjetnika. Stavljajući ga u poziciju disidenta, odnosno izdajnika vlastita roda. Ni to ne mora biti loše, ali u tom slučaju na površinu isplivavaju mediokriteti, narodnjački duh na sceni će i dalje dominirati – u ovom slučaju književnici a ne umjetnici.

Po tom, se ne mogu osjećati pripadnikom nacionalne manjine u gradu u kojemu sam rođen. Istina, sad je sve to malo pregrinjano i pod povišenim tlakom. A protiv povišene temperature se treba boriti, s obzirom da je ona prvi indikator oboljelog organizma.

„Nisam o tome tako razmišljao.“ – odgovori on.

„Ni ja,“ – otpovrgnuh – „ali se tako čutim i sve će ovo na koncu završiti drugojačijim viđenjem i vođenjem nacionalne politike, svake nacije kojoj je istinski stalo do vrijednosti i humanijeg odnosa među ljudima, gdje će se moći reći i pjevati.“ U zraku se osjeća vazduh, u vazduhu se čuti zrak, a to neće biti pjesnička slika niti puka tautologija već sadržajna poruka – lakše se diše, ajer je friškiji!

Vojislav Sekelj

Osvrt na mali etički traktat Ane Prčić POLITIKA NIJE PEDAGOGIJA

Formalni povod za ovaj osvrt jest priopćenje gde Ane Prčić, zastupnika Savezne skupštine i predsjednice OO SPS, objavljeno u „Subotičkim novinama“ od 20. siječnja glede njezinih stavova o aktualnoj problematiki kriminala. Dublji, međutim, razlog leži u činjenici što se u tome priopćenju zreali jedna veoma raširena matrica poimanja društvene stvarnosti, a time i o problemu kriminala kao jednog dijela te cjeline koja ne samo da je neusklađena i anakrona, već u biti promašuje ispravno razumijevanje toga problema. Naravno, takva matrica ne može onda niti ispravno razumjeti događanje, funkcioniranje ili prodlukeciju čitavog društvenog sistema.

O čemu je riječ? Znan je činjenica da se je jedan dio privrednog establišmenta, što iz društvenog što iz privatnog sektora, zajedno s gospodom načelnikovicom, našao iza rešetki subotičkog istražnog zatvora zbog sumnje da su zlorabili svoje službene položaje u cilju nezakonitog priskrbljivanja materijalnih sredstava u osobnu korist. Jednostavnije rečeno, dogodila se pljačka zajedničke imovine, kako se procjenjuje, oko 2 milijuna DEM. Sada je o tome trebalo i javno progovoriti.

Gda Prčić, u navedenom priopćenju, počinje: „Kriminal je, na žalost, zlo...“ Zamislite nije na radost! Taj kriminal, koji nije na radost već na žalost, pobjeđuje „kada nade podlogu u nepoštenju i nedobroti čoveka“ s time da se to pojača „u uslovima kada zbog sankcija i međunarodne izolacije (u čemu je razlika? op. a.) društvo i privreda dolaze u tešku krizu i nemogućnost normalnog poslovanja“. (Kako društvo može poslovati velika je tajna koju rješava jedino „Treće oko“.) U takvim uvjetima „ljudi se odvažavaju da ostvare svoju želju za neograničenim materijalnim bogatstvom“. Znači, potrebna je želja, određeni uvjeti (nevaljao čovjek i sankcije) da se čovjek odvaži na takav korak. S ljudskog stajališta to je sasvim ispravno; genealogija individualnog zla dobro Vam je poznata. Ali, ovdje se o tome ne radi! Već se radi o djelatniku u društvenom sistemu. A jedan ureden društveni sistem mora imati u sebi izgrađene mehanizme zaštite u vidu zakona i neovisnog sudstva, koji onemogućavaju i spriječavaju pohotne želje u povoljnim uvjetima da se realiziraju. I ne samo to, nego čak da država kao zajednica ravnopravnih građana ima demokratske institucije koji štite ustavom garantirana prava i slobode građana od samovolje onih koji su na položajima vlasti. Da toga imamo, kod nas bi i kriminala bilo manje.

Vaše pozivanje da je SPS „dužan da problemu kriminala pride sa visokom etičnošću“ je krajnje problematično. Nema niti visoke etike, niti niske, kao ni visoke etičnosti ni niske. Etike ili ima ili ne postoji. Etika kao habitus nekog čovjeka je statna kategorija koja se ne prodaje s vremena na vrijeme na buvljaku, za visoku ili nisku cijenu, u ovisnosti

od ponude i potražnje. Glavna maksima te Vaše „visoke etike“, kao „idejnog načela partije“, pokazana je u nastavku rečenice i glasi: „Biti nemilosrdan prema svima koji su se o zakon ogrešili, znači biti pravedan prema časnim“ je u biti načelo španjolske inkvizicije s početka šesnaestog stoljeća. Jer, oprostite mi, to su Vaše riječi. Treba biti milosrdan prema svima na način kako to određuje i propisuje zakon. Vrijeme Drakona i šerijatskih zakona, barem u Europi, humanizam je prosvetiteljstva davno prevazišao.

Vaše čuđenje da se cijela situacija, od strane nekih, „koristi u dnevno-političke svrhe“ je neodgovorna i uvredljiva za ostale takmače na političkom polju. Zar mislite, da je recimo SPO, ribička organizacija čiji je cilj dijeljenje dozyola za ribolov zainteresiranim. Oni su, također, željni vlasti, kao i djelatnici u Vašoj partiji. No, nadamo se s drugačijim motivima i ciljevima. Pedagogijski problem „kako razviti u mnogima negovanje estetskih i humanističkih vrednosti?“, kojega samo postavljate, na žalost samo je djelomično važan u politici. Važan je humanistički dio, a estetske vrijednosti nemaju nikakav izravan utjecaj na politiku. Jer da ima, onda bi vjerovatno danas predsjednik Srbije bio Ivan Đurić, a ne Slobodan Milošević. I to zbog estetske kategorije ili vrijednosti „lijepo“.

Cijelo Vaše reagiranje u ovom slučaju postaje problem kriminala dojmio me je na razini moralnog naputka odgojiteljice u dječjem vrtiću u cilju „društva s čovekom ... kao najvećoj vrednosti“. I s te tečke imate potpuno pravo. Ali, previdjeli ste osnovnu stvar: postoji velika razlika između politike i moralnog odgoja djece! Na kraju, volio bih da i ovaj osvrt doživite kao svojevrsno privoljenje „na humani govor i razgovor“.

Tomislav Žigmanov

ŽIG broj 15

Izlazi dvotjedno

Adresa uredništva: Subotica, Preradovićeva 4

Telefon: (024) 30-136

Izdavač: D.O.O. za novinsko-izdavačku djelatnost „Uj Hei Nap“ Lapki 46 Kit.,

Subotica-Szabadka,

Trg Lazara Nešića 1/VI.

Osnivač i glavni odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merković, Zilko Romić,

Ivan Rudinski, Dragan Vidaković i

Tomislav Žigmanov

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Republičkog ministarstva za informisanje Republike Srbije pod brojem 1620 od 25. travnja 1994. godine

„Žig“ izlazi svake druge subote

Žiroradun: Služba za platni promet,

Subotica 46600-603-53361,

„Uj Hei Nap“ – za „Žig“

Poslije donošenja zakona o sredstvima u svojini Republike Srbije

PRAVO DRŽAVE NA PRVU BRAČNU NOĆ

Zakonodavstvo našeg „socijalističkog” sustava brzinom vremeplova vraća nas unazad pola stoljeća, kada je država oduzela sve od svojih građana, pa čak nisi smio zaklati svinju bez odobrenja kvartovskog povjerenika Narodnooslobodilačkog odbora, nekog doseljenog borca, koji je imao pravo crvenom olovkom „hakirati” ili ne tvoju molbu po ovom predmetu. I to nije bilo sve. Još si morao odnijeti na prinudni otkup koji kilogram masti.

Od prije dva tjedna, kada smo u ovom listu nabrojali da su nam oduzeli sve, od deviza do mirovine, od slobode mišljenja do struje, objelodanjeno je da mašta republičke vlade nadmaš(t)uje sva naša očekivanja, bolje rečeno najernije slutnje. Kako smo u jednom centralnom listu (koji se ne ubraja u oporbene) mogli pročitati zajedljivi uvodnik, Republika Srbija je namjerila i ima dobre izgleda i to na temelju ustavnih ovlaštenja, da inače skromnu imovinu koja se vodi na njeno ime, znatno uveća. Vlada je, pozivajući se na oba Ustava, predložila da se sredstva u svojini Republike Srbije, odnosno u spisak državne imovine upišu i prirodna bogatstva (zemljište, šume, voda, rudna blaga) i dobra u općoj uporabi (javni putevi, parkovi, trgovi, ulice...) za koje se zakonom utvrdi da su državna, kao i sredstva koja su stekli ili ih steknu (sukladno zakonu) državni organi i organizacije jedinica teritorijalne autonomije i lokalne samouprave (pokrajine, gradovi i općine), javne službe, javna poduzeća, ustanove i druge organozacije čiji je osnivač Republika, odnosno pokrajine, gradovi i općine, zatim stvari izgrađene, odnosno pribavljene, sredstvima u državnoj svojini, sredstva, odnosno prihodi ostvareni ne temelju ulaganja državnog kapitala u poduzeća i druge organizacije, kao i sredstva za koje se utvrdi da su bez vlasnika. Na tom spisku će se naći nepokretne i pokretne stvari, novčana sredstva, hartije od vrijednosti, prava industrij-

ske svojine, i druga imovinska prava u domovini i inozemstvu.

O raspolaganju nekretninama odlučit će vlada u takvoj mjeri da će čak biti potrebna njezina dozvola o davanju na upotrebu, odnosno izdavanju u zakup nepokretnosti koje koriste organi pokrajine, gradova i općina, javne službe i javna poduzeća i ustanove i druge organizacije čiji je osnivač Republika, a ministar financija potpisuje ugovore o pribavljanju, otuđenju, davanju u zakup ili na uporabu nepokretnosti u državnoj svojini, a koje koriste državni organi i organizacije i organi teritorijalnih jedinica.

Svi organi i organizacije od republičkih, pa na niže bit će obvezatni u roku od dva mjeseca predati listu navedene imovine, a u roku od šest mjeseci izvršit će se uknjižba u korist države Srbije. Prijedlog je razrađen do najsitnijih detalja. Na primjer: predstavnik Republike, Pokrajine, općine ili grada obvezatan je predati nadležnom republičkom organu poklon koji primi od stranih država, organa ili organizacija ili pojedinaca. Taj poklon će postati državna imovina, a može se zadržati samo sitniji pokloni uz suglasnost nadležnih državnih organa.

Nakon usvajanja ovog zakona od strane „socijalističke” većine u republičkom parlamentu, u što ne dvojimo čim se vlada latila ovog posla, vjerojatno će slijediti zakon o podržavljenju i općinskih komunalnih poduzeća, pa će sve što mrda postati javna služba i javno poduzeće i ustanova ili organizacija čiji je osnivač Republika, te će se oduzeti sav preostali prihod općinskim samoupravama, pa će uporabiti samo ono što mu se kojim čudom vraća iz državnih prihoda. Ovo je klasična komunistička centralizacija, poznata s početka stoljeća kod braće Rusa-sovjeta. Dali smo već i danak u krvi, pa možemo reći da su čak i Turci bili milostiviji.

Ovo je korak bliže ka pravu države na prvu bračnu noć.

István Valihora

Podržavljenje sindikata

Predsjedništvo Općinskog sindikalnog vijeća u Subotici odbilo je Prijedlog nacrtu statuta Saveza sindikata Srbije, koji je pripremio odbor Vijeća i Saveza sindikata Srbije nakon što posljednji kongres sindikata nije bio sposoban donijeti isti i taj posao je prepustio svom nižem organu.

Uzalud su članovima Predsjedništva OSV Subotice objašnjavali pomenuti prednacrt njegovistvaraooci, Subotičani ne mogu prihvatiti predloženu pretjeranu centralizaciju sindikata Srbije, prema kojemu se ukidaju neki organi, kao što je republičko, te općinska sindikalna vijeća. Umjesto ovih posljednjih, predlažu se povjereništva i povjerenici koji nemaju svojstva pravnog lica nego su činovnici republičkog predsjedništva.

Autori Prednacrtu su svoje zamisli odrazložili time da u sindikatu vlada kaos, nedisciplina i kršenje statuta, te je neodrživo paralelno gransko i teritorijalno organiziranje ove organizacije djelatnika. Istodobno, odali su priznanje subotičkom Vijeću sindikata kao jednom od rijetkih, koji usprkos kombinaciji granskog i teritorijalnog organiziranja s uspjehom obavlja svoju ulogu. S time su,

međutim, demantirali opravdanost zalaganja za centraliziranu organizaciju sindikata!

Subotičani s punim pravom smatraju da su kaos i rasulo u sindikatu posljedica neodgovarajućeg rada ove organizacije, čiji rukovodilci prepuštaju djelatnike na milost i nemilost državnim organima, te nije čudo što nitko ne poštuje takvu organizaciju i njezino rukovodstvo. Savez sindikata republike treba služiti interesima granskih sindikata, a ne obratno (da sindikati služe interesima Saveza)! Stoga Predsjedništvo OSV Subotica predlaže da se prvo pitaju granski sindikati kakav oni savez žele, te da se do statuta Saveza dode na temelju široke javne rasprave, kao i da isti usvoji kongres. Ako se nastavi konfuzija u republičkom sindikatu, Subotica će ponovno tražiti izvanredni kongres, a ako sve to ne pomogne, morat će razmisliti o drugim mjerama. Neki ne isključuju ni mogućnost samoorganiziranja. Ustav, naime, omogućuje sindikalno organiziranje i bez registracije, a pomenutim nacrtom se predlaže centralističko organiziranje i upravljanje sindikatom što nije ništa drugo nego podržavljenje sindikata suprotno interesima djelatnika!

(i. v.)

Šta da vam kažem

Zemlje i gospodari

Na Sremskoj Rači, u nedelju 22. januara popodne, gužva kao u košnici. Na desetine autobusa voze Bosance, većina će ih reći „građana Republike Srbije” ili će, jednostavno, odgovor na ovo pitanje prećutati, ka Ljubljani i Beču. Svi su oni kod kuća još od katoličkog Božića na domaćem ognjištu, prećurali su preko glave i pravoslavni Božić i Tucin Dan, i Svetog Stjepana (Stefana) i Novu godinu, i Krstovdan, i Bogojavljenje i svetog Jovana.

Sremska Rača, kako piše na najnovijoj auto-karti Jugoslavije, za neke je Srpska, a za neke Jugoslovenska Rača. Za mnoge je to, međutim, samo Tužna Rača. Tužna, pre svega za one koji treba da predu taj delić uskog puta na kome su postavljene dve rampe i desetak kontejnera i pored kojih se u svakom trenutku nalazi bar po pet – šest milicionera i carinika.

Ljudi u autobusima, kada stignu pred rampe na Sremskoj Rači, čute kao zaliveni. Pokazuju prtljag, zažmure i čekaju da što pre prođu taj delić zemlje gde se carinici, bar takav se utisak može steći, utrkuju ko će kome više izvaditi iz prtljaga ono malo sirotinje što nose svojim u svoju Republiku. To se odnosi pre svega na putnike iz Jugoslavije. Za njih je, uz samu rampu, postavljen kontejner u koji carinici, ako putnik ne želi da se vrati, izbacuje cigarete i bezbroj drugih „sitnica” bez kojih nam je život osakaćen, a koji ne mogu „preko”. Na desetak metara dalje je drugi kontejner u kome je naslagana čitava gomila kanti napunjenih benzinom. Ni to se ne može nositi. Benzin se može sipati u rezervoar, a ono što ostane treba predati carinicima ili vratiti stotinak metara nazad, gde se nalazi jedna kuća za koju će Vam carinik u poverenju reći da se tamo benzin može prodati, ali po 1,5 dinar za litru.

Prosipanje benzina, međutim, nije dozvoljeno. Za to se plaća kazna, a onaj ko se ljuti – može i da ne putuje.

Na toj Sremskoj ili Tužnoj Rači, na pet – šest metara od rampe, već mesecima dano-noćno stoje neki ljudi. Stoje i čute. Nikome ništa ne govore. Ni od koga ništa ne traže i nikome ništa ne daju. Ponekad, samo ponekad, svrate preko puta „kod Brane” u kafanu, popiju čaj, a kada dode smena i „šljivovic” i – odu. Ima slučajeva i kada im pride policajac ili carinik, pokaže neki papir, nešto objašnjava, klimnu jedan drugom glavom i nastave po starom.

To su neki ljudi koji su došli da vide šta se to radi u tuđoj kući i u tuđem dvorištu, a posle prave izveštaje koje čitamo po novinama.

Uglavnom su simpatični. Iz bluza ili jakni, do grla zakopčani, viri im neka spravica, nešto kao mikrofoni ili primopredajnik. Iz te spravice čuju i njoj odgovaraju.

Na njih niko više ne obraća pažnju. Policija i carina dovoljni su da iz svakog auta izvade „višak” cigareta, benzina, deterdženta i druge robe. Savesno to ljudi rade. Preko Sremske Rače iz Srbije u Republiku Srpsku ne može preći ni igla, a da se to ne vidi i zabeleži.

Inspektor Čeda, s kojim jedem gulaš kod Baneta i gledam šta se događa pred rampom, kaže da je to sve u redu. Neka narod gunda koliko hoće, kaže Čeda, ali mora narod znati malo i istoriju. A istorija kaže da svaka zemlja ima svog gospodara. Znači, kaže Čedo, po onoj narodnoj „jedna zemlja, a dva gospodara, nit’ je bilo, niti može biti.” Il’ jesmo, ili nismo?

M. Popadić

DZVM održala konferenciju za novinstvo

PERSONALNOJ AUTONOMIJI PRIORITET

Vrativši se iz Njemačke, gdje je od 10. do 12. siječnja boravio, András Ágoston, predsjednik DZVM, održao je 21. siječnja s članovima Općinskog odbora ove stranke konferenciju za novinstvo.

Kako je istaknuo, u Bonnu je razgovarao s predstavnicima svih važnijih njemačkih organizacija, kao i s predstavnicima Adenauerove založbe i rukovodiocima sektora za pitanja Istočne i Srednje Europe. U tim je razgovorima tražio potporu da pitanje Madara ostane na dnevnim redu Mirovne konferencije o bivšoj Jugoslaviji, ali i izvijestio domaćine o modernizaciji trojne autonomije u takvoj formi koja bi bila pogodna za skupštinsku proceduru.

S predstavnicima ekspertske grupe ogranka DZVM u Stuttgartu koja je pripremila materijal za mrežu mađarskih škola razgovarao je glede materijalne i druge pomoći koju ovaj ogranak može pružiti. Od fondacije „Illés” za tu je svrhu već u prosincu izdvojeno 42.000 DEM, a provedbu ovog plana pratit će djelatnosti kao što su razgovori s roditeljima, pedagozima i dječom u mađarskim školama. O ovome je obaviještena republička Vlada, a od ministarstva prosvjete i kulture očekuju punu potporu za ostvarenje ovog plana.

Glede rekonstrukcije koncepcije trojne autonomije Ágoston je istaknuo da će tu verziju DZVM ispuniti Radna skupina, formirana u Budimpešti na čelu s Ferencom Glatzom, a koja se tiče ljudskih i manjinskih prava. Prva verzija ovog dokumenta usvojena je još u travnju 1992., a dopunjena je davanjem prioriteta personalnoj autonomiji u normativnom smislu.

Csaba Sepsey: „Lokalna samouprava prevazilazi ovlaštenja”

Drugi dio konferencije posvećen je pitanjima novinara. Tako je na pitanje dopisnice „Tanjuga” Slavice Lakićević nije li traženje gradonačelnika Józsefa Kasza na sastanku s pojedinim direktorima javnih komunalnih poduzeća da se „Subotičke novine”, i „Szabad Hét Nap” financiraju i iz budžeta predviđenim poduzećima, u suprotnosti sa željom općinske

samouprave o neovisnom novinarstvu, Csaba Sepsey, predsjednik Općinskog DZVM, odgovorio da lokalna samouprava prevazilazi svoja ovlaštenja i to tako što novac koji se izdvaja za neka sredstva informiranja ne stoji kao stavka u općinskom budžetu. Sepsey je optužio gradonačelnika da se služi mafijaškim metodama i da određene ljude drži u direktnoj ovisnosti. Naime, prema tvrdnji Sepseya, određenim se poduzećima iz općinske kase izdvaja više od potrebnog za budžet da bi se taj novac kasnije „prelio” određenim glasilima, a direktori su odgovorni jedino gradonačelniku, aludirajući na gradonačelnikov sastanak sa 6 od 7 pozvanih direktora subotičkih javnih komunalnih poduzeća. S tim u vezi Sepsey se založio da se prema svim gradskim sredstvima informiranja od strane Skupštine općine razrade kriteriji koji bi bili normativi za financiranje, te da bi svi morali ući u općinski budžet a odgovorni bi bili jedino Skupštini.

József Kasza: „Laži u službi senzacija”

Na redovitom sastanku s novinarima, tzv. briefingu, 23. siječnja József Kasza izjavio je da DZVM već više od godinu dana servira neistine o njemu. „Ni preko kojeg komunalnog poduzeća ne financira se niti jedno subotičko sredstvo informiranja. Njihovo financiranje vrši se iz općinskog budžeta, što se može vidjeti prigodom usvajanja i ugovorima o vršenju usluga za lokalnu samoupravu.” - rekao je Kasza. Ovo se odnosi na subotičku stranu „Magyar Szó”, te podliska „Szabadkai Napló” (Subotički dnevnik), tjednika „Hét Nap”. „Što se 'Subotičkih novina’ tiče, općina je njihov osnivač i nikakvih crnih fondova tu nema.” - kazao je gradonačelnik. Glede sastanka s direktorima javnih komunalnih poduzeća 9. siječnja Kasza je istaknuo da je jedna od tema bila i njegova molba za usmjerenje uredbe o nabavci kancelarijskog materijala javnim komunalnim poduzećima preko „Birografike” u cilju održanja dosadašnje cijene štampanja. Na kraju, gradonačelnik je rekao da i nadalje očekuje laži od strane DZVM što pojedini novinari koriste da bi objavljivali senzacije, a da se prethodno ne konzultira i druga strana. (z. r.)

Imamo li budućnost?

Razmišljanje mojih roditelja o sadašnjem dobrom životu kako imamo što pojesti i obući i njihovo pozivanje na prošlost od prije pedesetak godina kada su uvjeti života bili mnogo lošiji, kao odgovor na moje kritičko gledanje na sadašnje uvjete života ljudi na ovim našim balkanskim prostorima, tjera me na jedno dublje razmišljanje o njihovim i ne samo njihovim pogledima na već dugu i iscrpljujuću borbu za preživljavanje i to u vrijeme kada samo jedna godina u tehnološkom i znanstvenom razvitku našeg svijeta predstavlja stoljeća naše prošlosti.

I sam dolazim u nedoumicu i nerazumijevanje. Kako objasniti ponašanje širokih masa koja u zanosu nacionalne euforije uzvikuje: „oružje, dajte nam oružje!”, da bi samo nekoliko godina kasnije zavapila „hljeba, hljeba gospodaru!” ili barem na trenutnu energetska situaciju: „svjetla, svjetla gospodaru!”.

Promjene u vođenju zvanične politike i lagano spuštanje lopte na zemlju i prihvaćanje realnosti sa stavovima svjetske zajednice vlast nam preko RTS-a priopćava kako je to uvijek tako i zastupala.

Zaslijepljena, hipnotizirana ili možda začarana masa samo potvrđuje da je sve baš tako, a takve koji slušaju i vjeruju, gledaju i ne vide, doživljaju pa poslije negiraju poželio bi svaki diktatorski režim.

Mogu konstatirati da su mediji i svakodnevna propagandna kampanja ubitačni na svijest naših građana, ali ne mogu pojmiti što se to zapravo događa u svijesti i duši naših roditelja, susjeda i prijatelja, ostavimo stoga da nam povijest i jedna dublja psihoanaliza stručnjaka da sud o tome.

Moramo li čekati možda na nove naraštaje koji neće biti zaludeni nacionalnim virusom mržnje, bojimo se da ćemo se načekati, jer i naobrazba nam ide u tom smjeru.

Prije neki dan došlo mi je da jauknem od rasclosti kad mi je jedan prijatelj komentirajući priopćenja medija o sniženju cijena i uspješnosti naših poduzeća reče: „Stvarno je dobro, samo mi to još nismo primijetili”. **Znači ima svjetla, netko vidi?!**

Tisuće i tisuće mladih ljudi i stručnjaka (oni vide) napustilo je naše prostore. Što preostaje nama, koji smo prinuđeni ovdje ostati i živjeti, osim da se na pragu XXI. stoljeća zadovoljavamo kao naši roditelji koricom kruha i solju i nadamo se nekom imaginarnom boljitku.

Što reći na kraju osim: Oprosti im Bože! Jer, zbog uništene budućnosti moje djece, moga života i budućnosti čitave generacije ja im oprostiti ne mogu. (d. t.)

LOTUS AUTO ŠKOLA ISKOLA

SUBOTICA

Trg Žrtava fašizma 11

52-209

Konferencija za novinstvo

RDSV i SVM

Dogovor o koaliciji

Predstavnici Općinskih odbora RDSV i SVM dogovorili su se na čelu s Blaškom Kopilovićem, saveznim zastupnikom i predsjednikom OO RDSV i Józsefom Miskolci-jem, odbornikom u Općinskoj skupštini i predsjednikom OO SVM, na sjednici održanoj 24. siječnja oko zajedničkog istupa na sjednicama Skupštine općine, formiranju zajedničkog odborničkog kluba, kao i stvaranju koalicionog odnosa za buduće izbore.

Ovu je informaciju novinarima iznio Antal Bicsi, dopredsjednik OO SVM, na kon-

ferenciji održanoj narednog dana. Ovu odluku dviju organizacija potakla su mnoga slična stajališta glede aktualnih problema. S tim u vezi, na sjednici je postignut dogovor da se jednom mjesečno organizira zajednički „Okrugli stol” na koji RDSV i SVM pozivaju i ostale stranke i organizacije koje su zainteresirane za suradnju. Teme koje su za početak predviđene za stručnu raspravu i razmatranje na „Okruglom stolu” su: Analiza položaja vojvodanskih Madara, Obrazovanje učenika na mađarskom jeziku i jezicima ostalih manjina, Autonomija Vojvodine i ostale autonomije (pitanje regija i regionalizacija), Regionalni plan i mjesto Subotice u njemu, Zakon o lokalnoj samoupravi, Zakon o manjinama i Zakon o amnestiji. (z. r.)

Bartul Vojnić Purčar, harmonikaš i poljoprivrednik NAŠE PISME NIKAD NEĆE NESTAT

Zasigurno je Bartul Vojnić Purčar jedna od legendi kod Bunjevaca. Pročuo se svojim sviranjem, ali i uvijek uzornom obradom zemlje. Oni stariji pamte ga još iz vremena kada se, pobjegavši iz „munkaša”, bavio nečim što su Bunjevci uglavnom izbjegavali: bio je na neki način uključen u politiku. Nedugo potom, od svojih dojučerašnjih saveznika, biva odbačen i tučen. Jer, u Bartulu je ispod površine svih zbivanja živio duh onoga što je istinski bio: harmonikaša i težaka. Glasoviti je muzičar rekao: „Kad nije paor za soldata stvoren”. Niti za „više političke” interese. Jednostavno, takva su vremena bila. Neki su se mogli izvući iz vrtloga u koji su ih nasilno uvlačili, neki ne. Ako su i tada htjeli ostati samo ljudi. Bartulu to tada nije uspjelo. Morao je osjetiti težinu vlastita križa, da bi mu lakši teret kasnije bila nagrada.

Kad ste počeli svirat i od koga ste učili?

B. V. P.: Od malena je kod nas na salašu bilo i vrula i razni drugi muzika. Uglavnom smo to nakupovali na vašarima. I ja sam sam odzove praviosviraljke i u to sviro. U to vrime vido sam svirce kako sviraju u ermonike od dva šora i želio sam i ja to imat. Prilike su bile teške: otac mi umro, nas četvero dice, malo imanje, salaš pravili, al mater mi je ipak kupila ermoniku. Ja sam već s 15 godina kosio do 8 – 9 sati uveče, a posli tog učio svirat do 1 – 2 sata posli ponoći. Prvi put sam u časti sviro 1929. Nije prošlo puno vrime na posli tog kad sam kupio ermoniku od tri šora, zvali smo je „gramatična”. Trideseti godina na Žednik je došao kantor Marko Stantić, koji me naučio notama i kako se koji glas zove. Odlazio sam posli i kod Pere Tumbas Haje i Joške Rumuna. Iako nisam bio bogzna kaki notalist sviro sam u to vrime s Lazom Ciganom, violinistom, pa s Milošom Velikom, Jovicom i njegovim društvom. I oni su mene zvali da sviram s njima, a i ja nji. A često su to tražili i sami gosti. Najviše sam vrime na provo s Dadetom Ciganom. S njim sam sviro 14 – 15 godina, što po svatovi, što na zabavama. Bio je velik komedijaš i ljudi su ga volili. Više od 30 godina sviro sam u „Zanatskoj” i u „Népköru”. Za sve to vrime naučio sam tušta pisama, kako naši, tako i mađarski i ciganski. Ciganski sam naučio i divanit.

Kažete da je Dade bio velik komedijaš. Sícate i se kaki dogodovština kad ste zajedno svirali?

B. V. P.: Kako ne bi. Jedared smo svirali u Bajmaku kod niki Đušini. Bila je posljednja nedilja u jesen, kiša pada, a Dade kupio nov zimski kaput. Ušli mi unutra, a iz kaputa se sve puši. Jedna starija žena prima kapute. Dade bi da se njegov kaput ne gužva, pa kaže onoj majki: „Strina, molim Vas, nemojte moj kaput metnit s ostalima. Mi, Cigani, da se kako peremo uvijek imamo ušivi, i to oni krupni.” Ona se nika uzbunila, pa obisila Dadetov kaput na klin što drži svetu priliku. Pita mene Dade: „Kaj si tu kavadi?” (Di ti je kaput?), a

ja ću njemu: „Pa, kote si tele.” (Tamo doli). „Dikh kaj si me kavadi.” (Vidi di je moj). Pogledam, i vidim ga obišenog na klin. Kažem ja to kumu i starom svatu, a oni došli vidit. Dade će onda majki: „Niste vidili da koja uš ide doli?” „Ja Vam garantujem da nijedna nije sašla po zidu.” – majka će tirat u pravdu. Jel na priliku, odemo mi jedared na disnotor kod snaš Ilke Purčareve u Žednik. Oni pozvali na večeru doktoricu i veterinara. Kad su gospoda ulazila, kažem ja Dadetu: „Ovo je naša doktorica.”, a on joj poljubi ruku. Pridstavim ga i veterinaru, a Dade trgo ruku: „Veterinar? Ja se s njim neću rukovat!” Iznenadili se i ja i veterinar. „Ti si najveći neprijatelj Cigana. Sve kalamiš, ništa ne crkne. Oćeš da i mi stojimo u red za meso? Nama je najmilije ono što Bog šalje.” Doktorica će na to: „Pa, šta vi s tim radite?” „Idemo gospodo.” „A ne bojite se trovanja?” „Ne bojimo se. Kad ja izvadim otrovnu žilu, onda od tog mesa mož ist ko oće. Ništa mu neće bit.” A veterinar će na to: „A koja je to žila?” „To je naša tajna. Ako Vam kažem, onda ćete svi ist od tog, pa ćemo mi opet bit gladni.” Taj veterinar je toliko bio oduševljen da je uvek pito kad će doć Dade da vidi šta će du kalamit.

Bartul Vojnić Purčar:
„Od mladosti s harmonikom”

Rat je prikinio početke Vašeg sviranja. Kako ste od „munkaša” dospili u Narodnooslobodilački pokret?

B. V. P.: Pobigo sam iz Mađarske s rada i onda sam se tu priključio. Primo sam one koji su pobigli ko i ja. Bili su sakriveni, a ja sam dobivo raznorane pakete, oružje... Sve je to bilo ilegalno. Čak se ni poznavali nismo međusobno. Jasno, u to vrime nisam baš puno sviro. Ipak, rat je to. Nije vrime za veselje. Medutim, kad smo ošli kod domaćina za kojeg smo znali da je pouzdan u kuću smo mu metnili mikrafon, a ja sam iz druge prostorije onima što side kod domaćina poručivo: „Slušajte, slušajte. Braćo, bunjevački Hrvati, dižite glavu. Ne dajte se. Horti vas oće zavadiť s braćom Srbima... Smrt dželatima Hortiju i

Paveliću, Mihajloviću i Nediću. Živila oslobodilačka borba!”

Jeste i imali kake hasne od tog posli rata?

B. V. P.: Al nikake. Samo sam štete imo. Gledali su me ko najvećeg neprijatelja.

Zašto?

B. V. P.: Nisam dao na seljake što se tiče otkupa, i onda sam ispo najgori. 1947. sam dospio u zatvor zato što sam kazo da ako podemo Lenjinovim i Staljinovim putom da ćemo sve upropastit i bit gladni naposlitku. Imo sam 250 svinja i 12 vagona kuruz. Sve su mi oduzeli zato što se nisam tio upisat u partiju i vršit otkupe.

Kako su Vas komšije gledale kad ste ošli u zatvor?

B. V. P.: Ljudi su bili zastrašeni. Niko nije smio ni pomislit da mi pomogne, a nisu ni znali zašto me zatvaraju. Bilo je bome i zavidni i zluradi koji su kazli: „Eto, radio je za nji, a sad ga zatvaraju. Josu Kajganu (Skenderovića) i mene zatvorili su u samice. Pet dana mi niko nije otvarao vrata ćelije. Ni kreveta u njoj, ni čegagod drugog nije bilo. Tek tog, petog dana (stalno sam lupu po vrati), stražar je otvorio onu rešetku: „Ti čekaš Čerčila i Ruzvelta. Sad će oni doć, pa će ti dat vode.” Ja opet lupam, a on meni lance na ruke pa me odvede kod drugog. Taj mi skoro probo leđa, pukla mi opna u uvu, cipela puna krvi. Na to dode niki mladi, pa će i on: „Čuo sam da si veliki bogomoljac. Ideš li u crkvu?” Ja ćutim. On me udari nogom: „Gledaj ovamo! Ideš li u crkvu?” „Idem.” „Šta misliš kada će ti skinitu lance taj kome se moliš?” „Taj to meni nije ni metnio. A tebe molim da mi daš čašu vode, a posli jedan rafal.” On mi na to okrene Staljinovu sliku: „Tebi ovaj ne treba. Ni on, ni Enver Hodža, ni Tito. Ti čekaš kralja Petra, Čerčila i Ruzvelta, ali ih nećeš dočekati. Klekni!” Kleko sam, moro sam ga poljubit i za njim ponavljat: „Dragi Staljine, oprosti mi što sam te vredio. Ti si oslobodio celu Evropu, a uskoro ćeš i ceo svet.” Ni onda nisam dobio vode. Sutradan su me odveli kod načelnika. Mislio sam, kad udem u sobu, zatreat se i skočit kroz pendžer. Da skratim muke, toliko sam bio žedan. Načelnik je bio okrenut leđima, a naštalu bokal vode. Jel on za to znao, jel nije, a ja oma uzmem i popijem dvi čaše. Oma sam došo sebi. Načelnik je pročitao moje karakteristike još iz rata, izdivanio mi koliko sam pogrišio i posli tog su me puštili kući, s tim da sam se dvared nediljno moro javljat udbašima. Već godinu dana posli vidili su koliko su oni pogrišili.

Kako je bilo posli izdržat i svirku i rad na zemlji?

B. V. P.: I to je tribalo izdržat. Izdavo sam zemlju, al su ljudi slabo radili. Prvi traktor kupio sam 1962. i onda sam sam počeo obradivati zemlju, a uzimao sam i u arendu tako da sam radio oko 50 – 60 jutara zemlje i to najviše kuruz. Subatom i nediljom sviram po cilu noć, al sam u ponedjeljak ujutru već na njivi. I indžiliri su mi dolazili na njivu i bili

Sjednica IO Subotice Povećanje cijena prijevoza?

Izvršni odbor općine Subotice, na svojoj 160. sjednici, održanoj 19. siječnja, predložio je odbornicima Skupštine općine usvajanje novih, viših cijena u gradskom, prigradskom i međugradskom prometu. Iako je javno poduzeće „Subotica-trans” prošlu godinu završilo sa „viškom” dohotka (oko 300.000 dinara), ova mjera je potrebna jer je došlo do stanovitih poremećaja u poslovanju: država ne osigurava potrebnu količinu goriva, a postojeća inflacija podigla je cijenu goriva koje se nabavlja „na crno”. Stoga, ako se želi očuvati imovina i postojeći, koliko-toliko, redovan red vožnje „Subotica-trans” mora podići cijene svojih usluga. Istina, ta cijena nije viša od cijena prijevoza u drugim gradovima u Srbiji. IO je tako predložio da nova cijena jedne vožnje u gradskom prometu bude 0,80 dinara, što je uvećanje za 60% od dosadašnje. Koliko će biti povećanje cijena u prigradskom prometu znat će se nakon utvrđivanja cijena za linijski međumjesni promet na razini Srbije, što će učiniti d. d. „Srbija-transport”.

(Ij. k.)

Redukcija i grijanja

Budući se nalazi u teškoj situaciji, zbog nedovoljnih količina energenata koje je moralo osigurati Ministarstvo energetike i rudarstva Republike Srbije, subotička „Toplana” morala je pribjeći drugom stupnju redukcije u isporuci toplotne energije svojim korisnicima. Drugi stupanj redukcije uvodi se u slučaju kada se potrebna isporuka plina za normalan rad smanji za 50%, a tada se isključuju iz sistema grijanja industrijski i poslovno-priredni potrošači toplote. Iako se nedostatak plina može nadomjestiti sekundarnim energentom – mazutom, ipak se onaj manjak od 50% plina ne može nadoknaditi. Stanje na tržištu mazuta je, pak, takvo da se ono ne može nabaviti od NIS-a, već samo na crnom („slobodnom”) tržištu, gdje su, dakako, i cijene veće. Na sjednici Izvršnog odbora općine od 19. siječnja odlučeno je da zbog nižih temperatura u stanovima (+17°C) Toplana neće, kao i za prosinac, naplatiti punu cijenu.

(Ij. k.)

Četvrt stoljeća postojanja

(nastavak sa 1. strane)

Anastazija Skenderović, Marija Bukvić, Ivan Dulić, dr. Vinko Perčić, Bela Ivković, Mirko Perušić, dr. Krešimir Glavina, Nikola Skenderović, Lazo Vojnić-Hajduk, Marina Glavina i Nikola Kopunović.”

Na svojem drugom sastanku Inicijativni odbor bio je povećan s još četiri člana: **Antun Kopilović-Šogor**, **Ive Prčić**, **Vera Andrašić** i **ing. Željko Skenderović**. Osnivačka skupština Društva održana je 18. siječnja 1970. u nazočnosti 357 članova-osnivača. Za prvog predsjednika Društva izabran je **Ivan Stantić**, a na mjesta dvaju dopredsjednika mr. **Josip Buljovčić** i **Pajo Pavluković**. Poznati pisac i sakupljač usmenog narodnog blaga **Balint Vujkov**, održao je na toj prvoj skupštini govor, u kojemu su bili formulirani ciljevi i zadatke novoga društva. Između ostalog, tamo je rečeno: „Svaki narod je imao i ima svoje povijesne i kulturne težnje. Imali smo i imamo ih i mi, pripadnici hrvatskog naroda, koji skupa sa ostalim narodima i narodnostima žive u ovom gradu, odnosno u ovim krajevima... U okviru ostvarenja tih sloboda, a na putevima koji vode i koji imperativno moraju voditi zbližavanju ljudi i naroda i narodnosti i mi imamo ne samo pravo nego i dužnost čovjeka, građanina i pripadnika svog naroda, kao sudionici jugoslavenskog patriotizma, da ostvarujemo povijesne težnje za razvitkom naše narodne kulture... Takve težnje pripadnika hrvatskog naroda u ovom gradu i njegovoj gravitacionoj okolini nisu nikle jučer, ni u bliskoj prošlosti, a u posljednje vrijeme one su došle do sve jasnijeg, određenijeg i masovnijeg izričaja.” Odmah nakon osnutka, Društvo je počelo raditi po sekcijama: folklornoj, muzičkoj, literarnoj i likovnoj, kao i u sekcijama za „Dužijaneu” i „Veliko prelo”. Društvo se je razvijalo, raslo iz godine u godinu i vremenom postalo društvo s velikim ugledom u Jugoslaviji i u inozemstvu.

Dopredsjednik Društva, g. **Vojislav Sekelj** u nastavku rada je izložio osnov projekcije rada Društva za naredni period iz kojega izdvajamo: „Želimo napomenuti da su **Hrvati-Bunjevci u SRJ** nacionalna manjina što rad društva stavlja u specifične okvire, s obzirom da na ovim prostorima ima malo kulturnih i znanstvenih institucija koje bi se bavile proučavanjem i njegovanjem i razvojem kulturne baštine i tradicije bunjevačkih Hrvata. Sve to nameće nove obveze, uvećava

odgovornost i unosi novu funkciju rada 'Bunjevačkog kola'. Iz tih razloga nalazimo da se rad u doglednoj budućnosti nužno mora dići na profesionalnu razinu”. Zatim je drugi dopredsjednik g. **Lazo Vojnić-Hajduk** iznio program proslave 25. obljetnice „Bunjevačkog kola” istaknuvši da će cijela ova godina sa svim manifestacijama koje se budu odvijale biti u znaku ove obljetnice.

Na samome kraju slavljenicima su čestitali, te uputili iskrene želje za daljnji uspješan rad g. **József Kasza**, gradonačelnik, **Branko**

Horvat, dopredsjednik HKPD „Matija Gubec” iz Tavankuta, **Bela Tonković**, predsjednik DSHV, dr. **Katalin Kern**, predsjednica KUD „Nepkör”, g. **Andrija Darvaš**, dopredsjednik Židovske općine u Subotici i vlč. **Andrija Anišić**, župnik crkve sv. Roka i glavni i odgovorni urednik „Zvonika”. Svoje su, pak, brzojave s istim nakanama poslali: **Naco Zelić**, predsjednik prvog Inicijativnog odbora, Savez amatera općine, Radio Subotica, **Josip Bajić**, i „Likovni susret”. Svečana sjednica skupštine završila se coctailom kojega je upriličio slavljenik.

Program proslave 25. obljetnice nastavljen je već u nedjelju 22. siječnja svetom misom zadušnicom za sve pokojne članove KUD-a „Bunjevačko kolo” u katedralnoj crkvi sv. Terezije aviljske s početkom u 18 sati.

Tomislav Žigmanov

AUROMETAL

Naš književni leksikon

Marija Šimoković (Subotica, 21. travnja 1947), pjesnik, pisac scenarija, prevoditelj sa mađarskog, istraživač u oblasti likovnih umjetnosti, novinar. Živi i radi u rodnom gradu.

Prve pjesme je objavila u beogradskom **Zmaju**, zatim **Subtičkim novinama** i **Rukoveti**.

Karakterišući njenu poeziju, jedan je kritičar zapisao: „Pesnička realnost Marije Šimoković širi se poput koncentričnih krugova koji otkrivaju mogućnosti prostiranja, ali i virove. Pesnikinjin svet je sve prostraniji i sve bogatiji, što će reći protivurečnostima i raskolima opterećeniji. Idejama povezanosti pojava, mirenja suprotnosti i ravnoteže ona nastoji da sagleda izlaz za naš svet.”

Do sada je objavila sedam knjiga pjesama: **Sam čovek**, 1972; **Iščekujući Jonu**, 1976; **Ne boj se, tu sam**, 1980; **Majstor žudnje**, 1983; **Nebeski bicikl**, 1987; **S/laganje vremena**, 1992; **Poljubac Gustava Klimta**, 1993.

Dobitnica je I nagrade na Jugoslovenskom festivalu poezije mladih u Vrbasu 1974; za zbirku pesama **Nebeski bicikl** dobila je nagradu za knjigu godine Društva književnika Vojvodine, kao i subotičku nagradu za stvaralaštvo „**Dr. Ferenc Bodrogyári**” 1988. Ovu nagradu ponovo dobija 1992. za knjiga **S/laganje vremena**.

moj bog

(ili: religiozna pesma ljubavi)

**Moj bog je visok ima oči ko dva dugmeta
sa po četiri rupice za moje zlatne konce
kojima obrubljujem njegov neuhvatljiv obris
dečaka koji nikada nije tu i nikada
nije sa mnom
ima grudni koš pun mojih priča
moje muzike mojih stihova moje devojčice
ima svetlosmeđi ton u mladežu iznad dojke
i dve pruge od suncobrana umesto širita
moj bog miriše na smirnu i izrael
na krv i dragulje na benzin i naftu
miriše na izvestan metal za koji tvrdi da nema
mirisa miriše na moju kožu bez obzira što je
bog i što me retko dodiruje
moj bog je uglavnom daleko od mene
kao svi pravi bogovi i misli na mene koliko
stigne kad stigne ima tamne kolutove ispod
očiju i onda ga najviše volim koža mu je oko
struka najmekša valjda zato što je tamo nije
doticao niko sa toliko čežnja kao ja
moj bog možda ima bradu a možda je i brije
uglavnom miriše na luk nikotin i rakiju
na belo vino i čistu posteljenu na pokrivač
koji mi prebacuje jednom rukom preko leđa
da ne nazebem i ja nikad ne zaboravljam taj
pokret
na grad koji volim kišu koju ćutim
mislim da se nekad zvao enkidu pa gilgameš pa
utnapištum i sada je travku plavu travku koju
je tražio epski sumerski razborito pronašao
negde na mojoj glavi negde na mojoj veni
vrag će ga znati uglavnom znamo se odavno
iz doline nila i eufrata od vavilonskih vrata
ujela nas ista zmija pa smo vaskrsli
i sad je on moj bog
a ja njemu šta sam
to sam bog zna**

Marija Šimoković

Nova „Subotička Danica”

Početkom ove godine, nešto kasnije no što smo navikli, izašao je iz tiska kalendar za 1995. godinu „Subotička Danica (nova)”. Ovaj kalendar, s tradicijom duljom više od jednoga stoljeća, upriličuje svećenstvo Subotičke biskupije (ranije Kaločke nadbiskupije) donoseći najvažnije informacije iz crkvenog i svjetovnog života naroda. Osnovni cilj joj je da kroz jezik na kojemu piše, kao i sa sadržajima koje objavljuje, produbi i učvrsti saznanja kod ljudi potrebnih za očuvanje vjere i svijesti o narodu kojemu pripadaju. Nastala kao godišnja publikacija, koja, ujedno, ima za cilj naobrazbu najšireg sloja pučanstva, ona je vremenom prerasla u svojevrsnu summu najvrednijeg s ta dva područja.

Ovogodišnja „Subotička Danica” također vjerno prati takovu tradiciju. Već uobičajeni prikaz „Katoličke crkve u svijetu” donosi se na samome početku, da bi u nastavku donijeli skraćenu papinu poruku u povodu Međunarodne godine obitelji, te iscrpno izvješće o papinu posjetu Zagrebu s autentičnim papinim govorima. Budući je prošla godina bila proglašena za međunarodnu godinu obitelji slijedi tematski blok vezan za ovu problematiku: uvodnik **Andrije Kopilovića**, tekst **Vladete Jerotića** „Porodica, agresija i religija”, predstavljanje obitelji **Vojnić-Mijatov** i savjeti na temu „O važnosti razgovora u braku”. Također je objavljen i esej **Andrije Anišića** „Čovjek i igra” koji se bavi fenomenom igre u čovjekovu životu.

Pored prikaza jubilaraca iz svećeničkog i redovničkog života (mons. **Franje Vujkovića**, s. m. **Caritas Kopunović** i s. **Beate Zebić**) u ovome kalendaru sadržani su i osvrti na pokojnike (**Blaško Dekanj**, **Josip Lukša**,...), kao i na crkvene i svjetovne djelatnike kojima je ovo godina jubileja, rođenja ili smrti (**Ivo Prčić**, **Ivan Kujundžić**, **Matija Evetović**,...). **Fabijan Skenderović** zastupljen je tekstom o problemu samoubojstva, **Tomo Vereš** o smislu života, **Antun Gabrić** o povijesti Gabrićevog križa, dok je **Bela Gabrić** prikazao kronologiju najznačajnijih događaja u 1994. godini.

Literarni dio „Subotičke Danice” obogatili su pripovijetke **Balinta Vujkova**, **Blaška Rajića** i **Jakova Kujundžića**, pjesme **Jakova Kopilovića**, s. **Fides**, **Alekse Kokića**, **Pavla Bačića**, **Đule Milodanovića**, **Vite Grunčić** i članova Tavankutskog literarnog kruga – **TALK-a**. Povijesni kutak obradio je **Stjepan Beretić** radom o svećeniku **Matiji Mamužiću**. Kao nakladnik ovogodišnje „Subotičke Danice” pojavljuje se Župni ured sv. Terezije iz Subotice s glavnim urednikom **Stjepanom Beretićem** i odgovornim urednikom **Stipanom Bošnjakom**, te uredničko vijeće kojega čine: **Andrija Anišić**, **Fraujo Ivanković**, **Andrija Kopilović** i **Marko Vukov**.

Tako je i ove godine ova vrijedna tradicija izdavanja ovoga kalendara nastavila svoj uspješan put.

(t. ž.)

Nova knjiga:

Put do svjetlosti

Ante Stantić: „Zagrliti Krista i duše” (životni put sluga Božjega **Gerarda Tome Stantića** karmelićanina)

Ove se godine navršava desteta godina kako je pokrenut postupak za proglašenje blaženim i svetim o. **Gerarda Tome Stantića**.

Pitam se što smo mi Subotičani znali, i što znamo o našem zemljaku o. **Gerardu**? Neću pogriješiti ako kažem: skoro ništa!

Znamo da je rođen 1876. u **Đurdinu**, da je karmelićanin, da je djelovao u **Somboru**, živio svetačkim životom i da je umro 1956. Prošle godine Vicepostulatura sluga Božjega izdaje knjigu **Ante Stantića „Zagrliti Krista i duše”**.

U svojoj nevelikoj knjizi (130 stranica) o. **Ante Stantić** otkriva nam i približava život i djelo o. **Gerarda**, njegov ljudski i duhovni lik u stalnom uzrastu do svetosti života i blažene smrti. U 24 kraća poglavlja o. **Stantić** vodi nas kroz životni put sluga Božjega; od rođenja, pučke škole u **Đurdinu**, gimnazije u **Subotici** i **Kaloči**, pa do odlaska u novicijat karmelićana. Razmišlja: „Ako ne mogu biti učen isusovac, bit ću sveti karmelićanin”. I bio je. U **Győru** studira bogosloviju. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1902., a svoju mladu misu slavio je 6. srpnja u **Győru**. Već 1904. dolazi u **Sombor**, gdje je jedan od utemeljitelja karmelskog samostana. Skoro čitav svoj život proveo je u somborskom samostanu na raznim dužnostima. Želio se povući u neki kontemplativni samostan gdje bi se sav posvetio Bogu, svojoj duši i molitvi. Ali, želja mu se nije ispunila. Posvetio se aktivnom apostolatu, pastoralnom radu vodeći duše Boga.

Osjetio je o. **Gerard** svu tegobu ratnih i poratnih dana, povampirenu mržnju, ali je ostao optimistički vezan uz **Promisao Svevišnjega**. Navodim samo jednu njegovu rečenicu iz daleke 1939., kada je rat kucao na vrata Europe: „**Braćo, nacionalizam je trostruki grijeh – protiv istine, pravednosti i ljubavi**”.

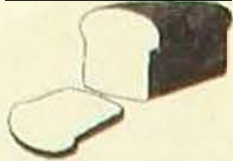
O. **Gerard** je propovjednik u višenacionalnoj sredini (Mađari, Nijemci, Hrvati, Srbi, Židovi...), ali prije svjega ispovjednik, neumorni spasitelj i ljubitelj duša, duša bolesnika. Neodoljivo nas podsjeća na sv. **Leopolda Bogdana Mandića**.

Daleke 1918. godine (30. lipnja) „**Neven**” je pisao: „**Pater Gerard je u očima vjernika Danica koja mu svijetli i pokazuje put svete kreposti i vječnoga spasa**”. Takav je ostao sve do svoje blažene smrti.

Knjiga o. **Ante Stantića** popraćena je obilnom arhivskom gradom u kojoj su zastupljeni osobni dokumenti, dokumenti samostana u kojima je boravio, njegova pisma, bilješke, propovijedi (na hrvatskom, mađarskom i njemačkom) i sastavi na latinskom jeziku. O. **Gerard** je objavio: „**Radost duše**”, molitvenik, (1913), „**Priručnik Trećeg karmelskog reda**” (1913) i „**Cvijeće Karmela**”, brošurica, (1923).

Napomena: u „**Bunjevačko-šokačkoj bibliografiji** **Ivana Kujundžića**, **JAZU**, **Zagreb** 1969. spominju se njegova djela.

Ivo Prčić, mladi

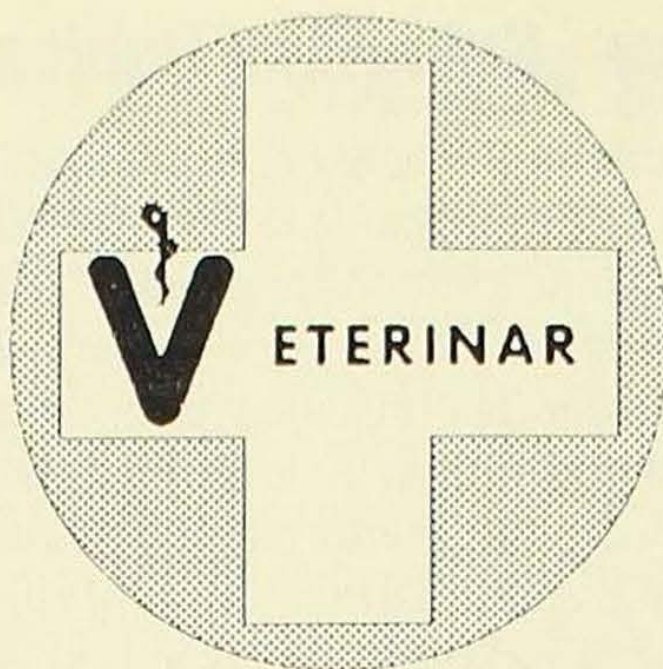

Tajna dugog života

korištenje vina u svakodnevnom životu

Još u staroj mitologiji Dionizis je važio kao bog veselja. Kasnije u hrišćanstvu, odnosno crkvi, vino je simbolizirano kao krv Božija. Kako vidimo, vino i njegovo korištenje je staro kao i kultura čovečanstva. A da je i danas tako, najbolje svedoči njena popularnost u svetu. I zaista, u vinu ima nečeg čarobnog. Ono pri konzumiranju izaziva poseban osećaj; stimulativno deluje na celokupan rad ljudskog organizma, a time i na očuvanje zdravlja. Nekontrolisana upotreba, međutim, može da izazove oslobađanje tzv. super – ega, koji tera na agresivnost, a može izazvati teške i nesagledive posledice po zdravlje ljudi, koje se ne tako retko tragično završavaju. Posle svega ovoga nameće se pitanje: treba li zabraniti ili bar ograničavati upotrebu vina? Ispitivanja koja su vršena od strane stručnjaka Evropske ekonomske zajednice nedvosmisleno kažu da ne treba. Naprotiv, došli su do podatka koji ukazuje na to da u normalnim dozvoljenim količinama dolaze do izražaja sva pozitivna svojstva, koja se nalaze u vinu kao što su razne kiseline, minerali, šećeri i drugi sastojci koji utiču na probavu, cirkulaciju krvi i druge funkcije u organizmu. Pri ispitivanjima koja su vršena u zemljama konstatovali su tzv. francuski paradoks. Potvrdili su naime, da pri većoj upotrebi raznih masnoća dolazi do sve većeg oboljenja i smrtnosti od infarkta itd. i to u svim zemljama, osim u Francuskoj koja je u ovom pogledu izuzetak. Tu je bilo najmanje ovakvih slučajeva. To se objašnjava time što je u ovoj zemlji potrošnja pravog originalnog vina najveća i iznosi preko 50 litara po osobi godišnje, ali u umerenim količinama.

Kakva je situacija kod nas? Jedan sloj stanovništva konzumira neverovatno velike količine alkohola – najmanje vina, a najviše žestoka pića, pa otuda imamo mnogo pijanica. Prateći tzv. modni trend, ne štedeći novac za reklame, kod nas se sve više piju žestoka pića, sa ili bez tzv. osvežavajućih napitaka, koja u većini slučajeva ne odgovaraju ni zakonskim niti drugim standardima, pa otuda više štete nego koristi organizmu. Jasno je da su ukusi i potrebe različite. Zato ne agitujem ni u jednom pravcu. U vezi sa ovim svako se mora osloniti na zdrav razum i samoodgovornost za svoje postupke. Međutim, oni koji znaju pravu vrednost i znaju da uživaju u pravom dobrom originalnom vinu. Nažalost, iako je subotičko- horgoška peščara svojevremeno bila jedna od centara u proizvodnji grožđa odnosno lakih pitkih vina, danas tako reći i nema ozbiljnih površina vinograda, pa smo prinuđeni sa strane kupovati grožđe ili gotovo vino, pa se onda ne treba čuditi da u pogledu kvaliteta ima na tržištu svega i svačega. Tako nam i treba kad nismo znali očuvati vinograde, koje su naši preci vekovima sadili i negovali, na opšte zadovoljstvo i radost ne samo nas Subotičana, već i svih onih koji su dolazili po dobru kapljicu u ove krajeve. Ali, to je tema za drugu priliku. (I. I.)

PRIVATNA VETERINARSKA
STANICA

„VETERINAR”

Trg Paje Kujundžića 2/a

(kod Senćanske crkve)

telefon: 024/ 39-229

Radno vreme u ambulanti:

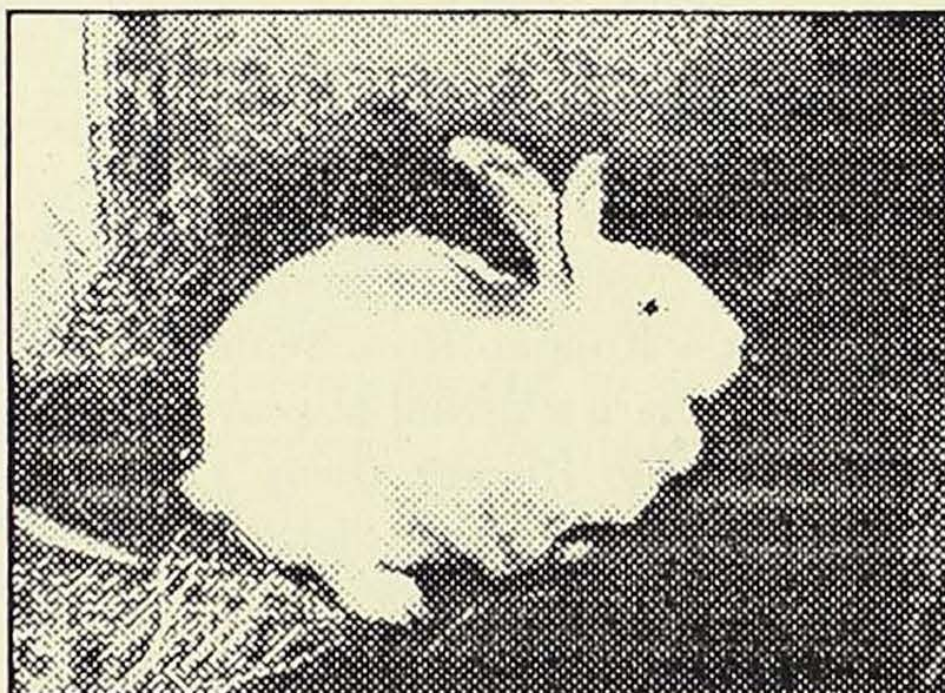
– radnim danom i subotom od 7 do 9 i od 16
do 19 časova

– nedeljom od 8 do 10 časova

Miksomatoza kunića

Sve popularnije u našim domaćinstvima postaje držanje kunića. Razloga ima više. Ali, pre svega je to što se uz relativno mala ulaganja može obezbediti kvalitetno i zdravo meso za ishranu.

Najčešće prisutne rase kunića kod odgajivača su novozelandski beli i kalifornijski kunići, zatim belgijski orijaš, kao i mešanci ovih rasa. Uzgoj i ishrana kunića su prilično jednostavni. Međutim, jedan od najčešćih problema koji se javlja je miksomatoza – zarazna bolest čiji je uzročnik virus. Bolest se može preneti direktno sa obolele na zdravu životinju, ili, znatno češće, putem insekata koji sisaju krv (komarci i vaši). Zbog toga bolest ima sezonski karakter i najčešće se javlja leti, jer su u tom periodu ovi insekti najprisutniji.

Od trenutka kada je životinja zaražena, do pojave simptoma bolesti može proći 4 do 12 dana. Prvi simptomi su obično povišena temperatura (41 °C), upala očiju sa gnojnim iscetkom. Zatim se kapci slepljuju, javlja se

otok usana, nosa i okoline genitalija. U daljem toku bolesti javljaju se čvorovi (miksomi) koji se najčešće nalaze na ušnoj školjci, koži nogu i na koži leđa. Bolest traje 7 do 15 dana i uz opštu slabost i iscrpljenost završava uginućem.

Do danas nije pronađen lek koji bi uspešno lečio ovu bolest, i zbog toga je važno, pre svega, sprečiti da se bolest pojavi.

Najefikasniji način za sprečavanje miksomatoze je vakcinacija kunića, koja se sprovodi jednom godišnje. Najbolje vreme za vakcinisanje je kraj zime i rano proleće (februar, mart) pre pojave komaraca. Mogu se vakcinisati svi kunići stariji od jednog meseca. Osim vakcinacije, radi zaštite, na kavezu se mogu postavljati mreže protiv komaraca.

U slučaju da se bolest pojavi najbolji način njenog suzbijanja je eliminisanje svih kunića koji su oboleli, i kunića koji su bili u istom kavezu sa obolelima. Ostale kuniće treba strogo izolovati. Poželjno bi bilo izvršiti dezinfekciju – suzbijanje komaraca.

Opremu i kaveze u kojima su boravili oboleli kunići treba temeljno očistiti i dezinfikovati. Od dezinfekcionih sredstava najbolje je koristiti 3% formalina ili 2% natrijum-hidroksida („masnu sodu”). Nakon dezinfekcije poželjno je da prođe dva meseca pre nego što se u te kaveze ponovo smeste kunići.

Važno je još istaći da od miksomatoze obolevaju samo kunići. Ova bolest nije opasna po zdravlje drugih životinja i čoveka, odnosno čovek od ove bolesti ne može oboleti.

Petar Čović, dipl. veterinar

Žackalo iz „Poljoprivrednika” za poljoprivrednike

PESMA

- Znaš za ono da nas je pesma održala?
- Ma, znam ja to, ali nas sad mnogi izvode iz takta!

SVI SITI

- Ima li kod nas gladnih?
- Taman posla. Svi smo prezasićeni silnim obećanjima!

AGREGATNO STANJE

- Voda ima tri agregatna stanja!
- Zato moja zarada sa njive samo jedno: čim je primim ona ispari!

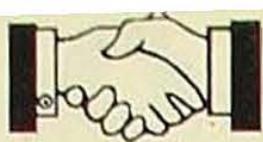
STICANJE

- Kod nas je dosta ljudi koji su mnogo stekli sa svojih deset prstiju...
- To je tačno, ali su mnogo više stekli i bogatiji postali oni koji su poslušno upotrebljavali samo dva prsta!

BUVE

- Napredujemo, komšija, buve ni za lek!
- U pravu si, ali su zato buvljaci na svakom koraku!

(na. vi.)

Okom deteta

„Jako je teško roditi bebu“

Mnoga deca nisu znala kako su došla na svet. Igra „Kad sam bio u maminom stomaku“ je bila divna prilika da im roditelji to ispričaju. Neverovatno je šta su sve deca „čula i videla“ u maminom stomaku i kakvo je njihovo viđenje svega toga na osnovu onoga što su roditelji ispričali.

Ivana T. (7 g. Mali Bajmok): „Mama i tata su se voleli, pa od te ljubavi u stomaku sam počela da rastem ja. Mami je stomak uvek bio veći, i kad je porastao otišla je u bolnicu pa su izvadili mene. Mama i tata su pripremili sve za mene i gledali su stalno kako se pokrećem a bila sam jako lenja.“

Antonija V. (6,5 g. Mali Bajmok): „Mama se porodila u bolnici, beba ima vode na sebi. Mama je pričala: 'Mi imamo malu bebu'“.

Aleksandar G. (7 g. Mali Bajmok): „Nacrtao sam mami veliki stomak; kada me je nosila u stomaku unutra je oko mene bio mrak“.

Maja M. (7 g. Mali Bajmok): „Mama i tata su se ljubili, pa je tata bacio seme, onda sam ja počela da rastem u maminom stomaku. Tata je želeo da bude sin i da se zove Damir a mama je želela da bude devojčica. Tata je držao ruku na maminom stomaku i osetio kako se ja vrtim“.

Anamarija I. (6 g. Mali Bajmok): „Jako je bolelo stomak, tata je čekao da se rodim baš ja. Spremili su sve za mene, odela, krevet i igračke“.

Akoš K. (7 g. Mali Bajmok): „Mama je pričala da sam je puno puta šutnuo u stomak“.

Milana (6 g. Šumice): „Nisam ništa čula iz maminog stomaka jer je bio zatvoren pupak. Mama mi je izabrala ime. Mama mi je spremila štramplice i mama i tata su kupili pelene i švedske gaćice. Kupili su mi i krevetac. Kupili su mi i zvečke i ono za zube, spremili su me i da me obrišu.“

Vuk (7 g. Šumice): „U stomaku sam o nešto lupao da bi moj brat mogao da skače, a kad moj tata pomiluje mami stomak, onda se ja smirim jer sam više voleo tatu, a sad više volim mamu“.

Nažalost neki roditelji ni ovu priliku nisu iskoristili da bi detetu ispričali kako je došlo na svet. Zašto? Neki roditelji su mislili da je njihovo dete suviše malo da bi znalo „veliku tajnu“, drugi nisu našli za shodno da se time zamaraju a neki verovatno nisu razrešili sami sa sobom neke stvari pa ih je bilo sramota pričati o tome. Zato su deca sama dolazila do nekih zaključaka, najčešće da se mama najela i da je ono tako dospelo u njen stomak...

Zub vas opominje

Ako je oštećenje jače zahvatilo zub i bakterije dodu blizu živca, vi počinjete osjećati lagane bolove na hladno, toplo i slatko. To je opomena da odmah krenete stomatologu. Zub vas zove da je u opasnosti i da mu treba pomoć. Uz malu bol vaš stomatolog će vam ispratiti sve što je trulo u zubu i rupu zatvoriti.

S takvim zubom ćete dalje moći sve ponovno jesti.

Još nije prekasno

Ako posjećujete svog stomatologa jedino kad imate bolove u zubu, ne radite dobro.

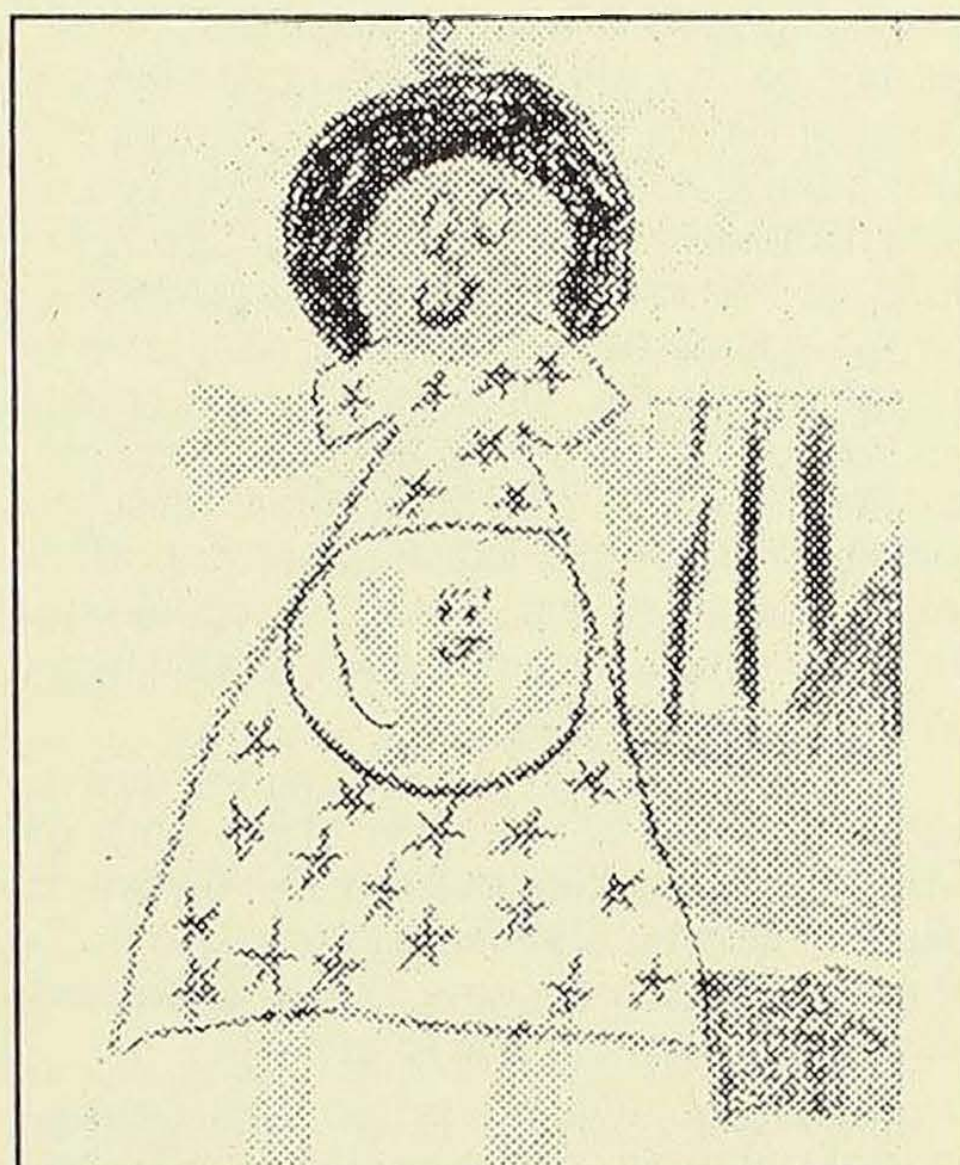
Kad je rupa u zubu već duboka i bakterije dodu do živaca, bolovi postaju stalni i jaki. Ne

„Jako je teško roditi bebu, ona je u maminom stomaku. Od hrane je dospela tamo i ona radi vežbe“, razmišlja Šabolč P. (7 g. Mali Bajmok)

A Željko R. (6 g. Mali Bajmok) kaže: „Bila je mlada. Onda je jela pa se ugojila, onda sam ja tamo dospao lako. Kada se najela zboleo je stomak pa su je odneli u bolnicu. Dok sam bio u stomaku mama i tata su izabrali moje ime i čekali su da ću se baš ja roditi“.

A ima i oporih priča:

„Ja sam bio možda tamo a možda i nisam. Mama je samo pisala pismo da ja dodem“ misli Stevica (7 g. Šumice).

Tamara Savić, 6,5 godina

„Tek kad sam se stvorila u maminom stomaku, moj tata je rekao mami da je sad bolje da ne rodi, jer tata nije radio i nismo imali para. Ali moja mama je jako želela i drugu bebu i rekla je: 'Ako ima za jednu bebu, biće i za drugo dete.' Moj tata uvek kaže da treba mami da zahvalim što sam se rodila“, priča je Vojislave (7 g. Šumice).

I tako, redaju se priče neke sretne, neke tužne, a sve one čine život. Često nismo ni svesni šta se u tim malim glavicama krije. Nekada nismo svesni da su možda povređeni i tužni, mislimo da im sve pružamo i da ne smeju biti nezadovoljni, a tako malo treba da bi saznali kako je naše dete.

(nastavlja se)

Dijana Kopunović, dipl. psiholog

možete se više bezbrižno igrati, ni spavati, ni jesti. Požurite u stomatološku ambulantu. Možda se zub još može spasiti.

Liječenje korijena zuba

Bolesnu pulpu u kojoj su bakterije moramo posebnim instrumentima odstraniti, a korijenski kanal napuniti određenim materijalom. Liječenje kosti preko zuba je teško i treba tri do četiri posjeta stomatologu. Izgubiti ćete za to dosta vremena predviđenog za igru, ali važno je da se spasi zub. Možda nekad i nećemo uspeti izliječiti pa će se morati vaditi. Razmislite, hoćete li i dalje biti nemarni prema svojim zubima.

(Iz knjige Valenta Šabolića „I o tvojim zubima“)

Značaj ishrane

Do u skorije vrijeme napisano je mnogo knjiga o liječenju ljudi prirodnom i zdravom hranom. Među značajnim autorima ističu se Earl Mindell (Erl Mindel) i Rika Zarai.

Earl Mindell je rođen 1940. godine u Kanadi. Pored „Vitaminske biblije“ napisao je i „Earl Mindellovu vitaminsku bibliju za vašu djecu“. Suraduje u mnogim časopisima. Član je mnogih udruženja, koja se bave problemima ishrane širom Amerike.

Ponovljena „Vitaminska biblija“ je u Americi „knjiga broj 1“ o svim do sada otkrivenim vitaminima. Tretira vitamine u svakodnevnoj ishrani. Detaljno informira upotrebu Vitamina B-6, daje nove informacije o celulozi i drugo.

Citiramo tekst iz novog, prerađenog izdanja ove knjige izdate 1979. godine:

„Otkako je prvi put 'Vitaminska biblija' objavljena 1979. godine, oblast vitamina i ishrane doživela je pravi procvat. Više osoba nego ikada ranije u istoriji uzima vitaminske i mineralne dodatke, a svakodnevno se dolazi do zapanjujućih novih otkrića o uzajamnoj povezanosti između vitamina, lekova, prirodne hrane i zdravstvenog stanja. Preventivna medicina nije više modni hir, već činjenica – kako je potvrđeno skorašnjim izveštajem konzervativne Nacionalne akademije nauka, 80 do 85 % svih ljudskih internih kancera mogu se preduprediti poboljšanom ishranom.“

U ovo novo izdanje uključena su i druga nova otkrića, kao što su ona da odgovarajuća hrana i dodaci mogu delotvorno da zamene lekove, da oblaže neugodnosti premenstrualnog sindroma, da podmlade metabolizam, da poboljšaju sistem imuniteta, umanje opasnost od srčanih oboljenja, da deluju kao prirodna sredstva za ublažavanje bolova, smanjenje umora i još mnogo toga, kao i potpuno novi odeljci o aminokiselinama, lekovitom bilju i najnovijim upozorenjima o svima njima“

Važan podsjetnik

„Režimi dati u celoj ovoj knjizi predstavljaju preporuke, a ne recepta i nije njihova svrha da posluže kao medicinski savet. Pre nego što započnete bilo koji novi program, proverite ga kod svog lekara, ili nekog nutricionistički usmerenog doktora, naročito ako imate neki poseban fizički problem ili ako ste podvrgnuti nekom lečenju.“

Od slijedećeg broja „Žig“ će objavljivati pojedine ulomke iz knjige Earla Mindella „Vitaminska biblija“. Nakladnik knjige je „Nolit“, Beograd, 1988. godine. Također, postoji prijevod ove knjige na mađarskom jeziku, tiskane u Mađarskoj. Nakon objavljivanja ulomaka iz pomenute knjige, „Žig“ će nastaviti s objavljivanjem ulomaka iz knjiga Rike Zarai: „Moja prirodna medicina“ i „Tajna moje prirodne medicine“. Začinimo ovaj uvod s nekoliko aforizama:

„Zdravlje je najveće bogatstvo čovjeka“ (R. V. Emerson) „Od stotinu bolesti pedeset ih je nastalo našom greškom, četrdeset iz neznanja“ (Paolo Mantegazza)

„Usta su mala, ali gutaju brda“ (Albanska narodna poslovice)

„Onaj tko jede puna želudca, kopa sebi grob vlastitim zubima“ (Turska narodna poslovice)

Zdravko

oduševljeni kake kuruze imam. Na 50 jutara mi je znalo rodit i po 27 vagona mrvljeni kuruza. Tribalo je to sve na vrime poradit. Naposlitku su me još proglasili špekulantom zato što imam tolike kuruze. Bilo je i takog da su priili da će mi ga oduzet. Jel, ja se bogatim.

Pa, u to se vrime bolje zaradivalo. Od čega je bilo više: od sviranja, jel od zemlje?

B. V. P.: Dobro se zaradivalo i na jednom i na drugom. Ima kad sam išo svirat umisto dva čovika. Kad sam kupio magnetofon („Grundig“) to me koštalo ko 10 jutara zemlje. Al, i isplatilo se. Bio sam jedan od ritki koji sam u to vrime imo magnetofon. Kod mene su svaotkaleg dolazili da čuju najnovije pi-sme.

Šta ste najvećma volili svirat?

B. V. P.: Sve. Vrlo je zanimljivo kad, na primer, pivaš u svatovi za jednim astalom bećarac, a za drugim „Ko nekad u 8“ jel „Samo jednom se ljubi“. Za to je puno tribalo učit, al me je to učenje i izveštilo.

Jel bilo zavisti od drugi sviraca?

B. V. P.: Još kako. Na primer kad je došo porez. Nisu ga plaćali. Kako ga koji dobije, a oni će: „Pa, mi ne sviramo u svatovi. To Bartul svira.“ I tako ja dobijem velik porez. Jedared ja odem na matičarsko odelenje: „Koliko će sutra bit svatova?“ A onaj će: „Deset – dvanaest.“ Odem ja šefu poreza i kažem mu da dode kod matičara. On pošalje njegovog službenika. Vratimo se kod šefa, a ja pitam: „Možem li ja svirat u deset svatova?“ On vidi u čem je stvar.

Kako gledate na ovu današnju novokomponovanu muziku?

B. V. P.: Danas se to već potpuno iskvarilo. Pritirano je to. To što Zvonko Bogdan, na primer, piva nikad neće izumrit. Ovi danas ni po čem se neće pamtit.

S obzirom na to da ste, kad su se prilike smirile, dobro zaradivali koliko je to potpomoglo Vaše kasnije hobije – konjarstvo i golupčarstvo?

B. V. P.: Od malena sam volio i konje i golbove. Da krenem od konja. Čim sam malo „oživio“, već od 1937. imo sam svoje konje. Samo, nije i imo ko vozit. Ja sam bio zauzet, a džokej ko džokej – začas će prodat trku. Mislili su: „Bartul će otić u svatove i zaradit što je na trki izgubio“. U to vrime nije bilo take kontrole ko danas. No, bilo je tu i pobeda što mi se kasnije isplatilo. Amazonka i Arzin su bili najbrži, al i najdraži mi konji. Kako koji pobedi, ako dobije dobru cinu, ja ga prodam. Zapravo bio sam odgajivač konja. Slično je i s golbovima. Dok sam bio još deranac, moji pomrli od tuberkuloze, išo sam kod doktora. On mi kazo da mi se plućna maramica zalipila i priporučio mi da idem golupčijeg mesa. Na salašu smo imali i po 300 – 400 golbova, pa za golupčice nije bilo problema. To meso i danas volim, iako držim rasne golbove.

Koliko Vam je taj hobi dono zadovoljstva, a da niste imali materijalne dobiti od njeg?

B. V. P.: To je skup hobi. Nijednog goluba nisam kupio ispod 100 maraka, a baš sam kupovo rasne i iz Češke i s najbolje belgijske farne... Išo sam čak i u Amsterdam na izložbu i otaleg dono šest komada. One što kupim, ne prodajem. A bilo je i nagrada. Još za vrime prošle Jugoslavije (SFRJ) moji su golbovi na svitskom prvenstvu osvojili nagrade. Iz svi država biralo se po deset komada. Od deset iz Jugoslavije moji je devet išlo u Japan 1981. na prvenstvo. Samo je još golub Marka Perčića učestvovo. I taj je i proglašen najboljim. Al, ne žalim. Veliko je to zadovoljstvo.

Zlatko Romić

Pisma čitatelja

Nastavite i dalje tako

Gospodo, novinari „Žiga“,

kod komšije sam prvi put video vaše novine i mislio sam da pišete samo hrvatski i samo za Hrvate. Ali, čitajući ga dalje video sam da sam pogrešio. U listu se nade za svakog ponešto.

Bio sam na buvljaku da kupim dva šteka cigareta kad su navalili oni policajci. Cigarete su mi uzeli bez potvrde, a video sam i gorih stvari. Dobro je što o tome pišete, kao i o onim pljačkašima u „Zorki“ i drugima koji su se preko noći obogatili. I ostali napisi su vam dobri.

Takode, molio bih vas da objavite adresu onog penzionera, koji onako lepo piše o svom psu kada su kao „prava braća“ prošle godine na dan isplate penzija podelili jedan kilogram kosti. Moj tast ima dva kera pa bih mu jednog odneo kući. To su takvi kerovi koji nikad nisu veliki, a malo jedu. Lepo piše kako je bilo krajem pretpošte i početkom prošle godine da su penzioneri imali dve ili tri marke penziju, ali ni mi koji nešto malo radimo u državnim preduzećima nismo puno bolje prolazili. Ima pravo što se plaši, jer penzije i plate opet zaostaju, a sve poskupljuje. Baš briga one gore na vlasti; oni nisu ni osetili sankcije a nekima je još bolje nego pre njihovog uvođenja.

Vidim da pišete o „Borbi“, pa vas molim da objavite gde se ona može kupiti, jer sam voleo da je ponekad pročitam. Ne mislim tu na ovu državnu „Borbu“ koje ima po trafikama, nego na onu staru. Čujem da se opet štampa ali ne znam gde se prodaje.

Ukoliko objavite ovo pismo, onda nemojte napisati moju adresu jer danas ima mnogo ludih koji bi mogli naškoditi meni i porodici.

(Ime i adresa poznati uredništvu)

Obljetnica prošla, zamjerke ostaju

Obraćam se Vama, kao uredniku novina, koje pratim od prvog broja. Kako često dotičete vruće teme, sada se nadamo da ćete i ovo pismo objaviti, a ne baciti u koš, jer mislimo da nisam jedini koji sam primjetio dolje navedene činjenice.

Mogu reći da sam zadovoljan svečanom sjednicom „Bunjevačkog kola“ u povodu proslave 25. obljetnice, ali s obzirom na re-nome koje „Bunjevačko kolo“ ima smatram da se nisu smjele dogoditi ovakve sitnice:

1. „Bunjevačko kolo“ je osnovano kao HKUD, a to se nije spomenulo.

2. Časnom Predsjedništvu moglo se naći i poneko mjesto za osnivače, jer se je i g. Bela Ivković, sadašnji predsjednik, prosto zaklinjao u osnivače.

3. Čast i čest g. Vojislavu Sekelju, ali smatram da je pored pjesme osnivača Jakova Kopilovića i našeg pjesničkog barda Lazara Merkovića, s prilično više zasluga, trebala biti pročitana neka (nekoliko) pripovjedaka Balinta Vujkova.

4. Baš za svečanu priliku moglo se podijeliti „nekoliko“ priznanja onima koji su bili uz i u „Bunjevačkom kolu“ tijekom svih ovih 25 godina.

(Ljubitelj „Žiga“ i osnivač „Bunjevačkog kola“)

Iz penzionerske beležnice

Natprosečan neki čovek

Desetak godina ga nisam video. Sve do danas, u banci, na Dan penzije. Srdačno me pozdravlja, pita za zdravlje. Bio sam pomalo zbunjen, pa me pita da li ga se sećam.

Naravno, sećam ga se. Davno, bio je moj dak. Večernja škola za odrasle. Znate ono: za jednu godinu, dva, tri, četiri razreda. Doduše, bio je tu negde mojih godina, ali, govorio je nije stigao ranije jer – politički rad sa masama na terenu, leteći partijski sastanci, prinudni otkup... Nije, eto, stigao čovek.

Još se sećam, bilo je to na mom času istorije. Nešto iz robovlasničkog perioda, ono o ustancima robova. Na kraju časa ustane On. Bio je ogorčen i ljut, jako ljut. Ljut je, govorio je, na te mrske robovlasnike, te krvopije, tlačitelje, na te eksploatore... tih sirotih robova. Ljut je bio i na robove. Jer da su oni od samog početka bili svesniji, idejniji, da su bili organizovaniji, taj robovlasnički period ne bi trajao tolike stotine godina. Možda tek koju desetinu. Ni toliko.

Ali, najviše je bio ljut na – mene! Mora da mi uputi, govorio je, ozbiljne zamerke i to idejne prirode. Jeste, dosta sam lepo i tačno izlagao gradivo, ali, uopšte nije primetio da sam se politički distancirao, da sam izrazio svoje neslaganje, tj. da sam izrazio korektan kritički stav prema jednoj takvoj negativnoj i nazadnoj istorijskoj pojavi kao što je robovlasništvo.

Kritičan i jesam postao. Ali ne prema robovlasničkom sistemu. Zbog toga, valjda, od svih društvenih priznanja koje nikad nisam dobio, najbliži sam bio samo – prvomajskoj pohvali. To je onaj karton. Bio sam veći kandidat. Kolege me predlože, ali...

A On? Brzo je napredovao. Prvo, važan opštinski politički funkcioner. Tada bi mi još, u prolazu, klimnuo glavom. Onda, pokrajinski, pa republički, i na kraju važan politički funkcioner saveznog značaja. Tada bi rede dolazio u svoj i naš grad, a kada i jeste, ne bi me više prepoznao. Sve do danas. banci, u redu za penziju. Srdačno me pozdravlja pita za zdravlje... Sada je, kaže, konačno opet u svom gradu i vidaćemo se češće. Baš se raduje.

Dok je u džep ležerno stavljao svoju penziju (četiri puta iznad prosečne), zavidno su ga pratile mnoge oči nas prosečnih.

Odlazeći, dugo se osvrtao i nekeko se setno i sa čežnjom gledao u zgradu banke. Pa da, setio sam se, to je ona zgrada banke u kojoj je nekad bio, a sad više nije – Komitet.

Marko Subotički

PAO X EPU

SUBOTIČKI POSLOVNI
INFORMATOR

24000 SUBOTICA, Trg Slobode 2/1

Telefon: (024) 21-009

Iz sportske prošlosti Subotice OD „TOCILJANJA” DO PRVE SPORTSKE ORGANIZACIJE

„Subotičko klizačko društvo” osnovano prije 120 godina

U doba najvećeg sjaja utrka hrtova i vatrenog hrtovskog čardaša, Subotica je varoš s blatnjavim sokacima i trskom pokrivenim prizemnim nabijanicama. Većina stanovništva bavi se poljodjelostvom na primitavan način. Obrtništvo je nerazvijeno, a trgovina još slabo razgranata. Promet je u početnoj fazi, obavlja se volovskim i konjskim zapregama, jahačim konjima i diližansima. U društvenoj strukturi inteligencija je zastupljena sa svega 1,5%, a od pet odraslih građana samo jedan zna čitati i pisati.

Naslovna strana Pravilnika
„Subotičkog klizačkog društva”

Uspostavom željezničkog prometa ubrzava se krvotok grada. Prvi vlak u Suboticu stiže 1869. prugom Subotica – Segedin. Grad se počinje urbanizirati, razvija se građanski stalež, a društveni život biva sve intenzivniji.

Sjajno doba utrka hrtova i Piros Józsinog hrtovskog čardaša počinje tamniti. U godinama kortešovanja, mladu generaciju naprednih ideja počele su privlačiti nove igre, nova zabava. Ubrzo su došla u modu nova natjecanja.

Teritorij današnjeg grada obilovao je u to vrijeme i tekućom i stajaćom vodom, – potocima i barama. Računa se da je polovicom prošlog stoljeća jedna trećina gradske i prigradske površine bila pod vodom. Jedna od posljednjih vodenih površina bila je Rogina bara, koja je pokrivala današnji širi protor ispred željezničkog kolodvora, da bi je 1888. po odluci gradskog Senata isušili i nasuli i time teren osposobili za gradnju kuća.

Zimi su vode zamrzle. Led je čarobno privlačio mladež, a napose led na Roginoj bari. Zbog svoje blizine amo su rado dolazili i ugledni građani da se „tociljaju” (kližu). Leda je bilo u izobilju, a „tociljat” se mogao svatko tko je htio. Mladež je bila opčinjena novom vrstom zabave, a da ni slutila nije da

je učinila prve korake k suvremenom klizačkom sportu. Veliko zanimanje i oduševljenje za klizanje ubrzo je ukazalo na potrebu za organiziranjem udruženja, pa je na inicijativu nekolicine zaljubljenika osnovano „Subotičko klizačko društvo” (Szabadkai koresolyázó egyesület). U vezi s osnutkom ovog Društva poznati istraživač László Illin kaže: „Ponekad se paušalno iznosi tvrdnja da je „Subotičko klizačko društvo” osnovano 10. listopada 1866. Poradi povijesne točnosti valja naglasiti da je ovo Društvo osnovano 5. siječnja 1875. Prema tome, ove se godine obilježava 120. obljetnica osnutka prve sportske organizacije u gradu i 120 godina organiziranog klizačkog sporta. Upravu Društva sačinjavali su: predsjednik Gyula Birkás, odvjetnik, dopredsjednik st. Nikola Matković, tajnik Stipan Milodanović, blagajnik Béla Tóth, i članovi Zsiga Farkas, Benedek Mačković, Mátyás Német, st. György Gálffy, Simon Vojnich, Albert Poljaković, Đorđe Manojlović, Antal Jakovesics, Antun Mazić, Gyula Joo i Gyula Törley. Istodobno, osnovana je i ženska sekcija s posebnom upravom koju su sačinjavale: Irén Vissy, predsjednica, Ana Sarić, dopredsjednica i tajnica (supruga Andrije Sučića) i članice Berta Vojnich, Linka Gilling, Berta Bíró, Mariska Joo, Milko Hanni i Anka Skenderović”.

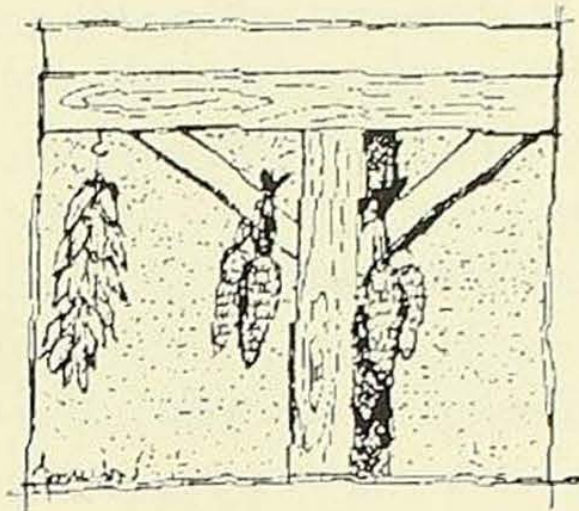
Društvo je otpočelo s radom tek 15. prosinca 1876. pošto je tad stigla suglasnost na Pravila od strane nadležnog ministarstva. Novoosnovano Društvo u odnosu na utrke konja i hrtova, koje evociraju uspomenu na feudalno doba, produkt je razvitka građanskog staleža – vjesnik suvremenog sportskog života.

Društvo svoje ciljeve ističe u pet točaka: podizanje klizališta, osposobljavanje klizača početnika, organiziranje izleta, priređivanje klizačkih proslava i natjecanja i organiziranje jednog do dva bala godišnje. Po ciljevima, dalo se naslutiti da je riječ o jednom suvremenom sportskom društvu s odgovarajućom materijalnom osnovom i organizatorskom sposobnošću. Pravila Društva navode dvije vrste članarine: aktivni članovi plaćali su četiri forinte, a potpomažući dvije. Usporedbe radi, u to se vrijeme za četiri forinte moglo kupiti 150 kg žita. Ali i tko je imao te četiri forinte za ove svrhe mogao se upisati samo uz preporuku dva redovna i povjerljiva člana. Drugim riječima, novoosnovano Društvo bilo je ugledno mjesto zatvorenog tipa.

Bilo kako bilo, činjenica je da je osnivanje „Subotičkog klizačkog društva” značajan događaj za povijest sporta, unatoč svog zatvorenog kruga. Značajan, jer je u gradu osnovana prva organizacija za tejelesni odgoj. Danas ljubitelji klizanja mogu biti ponosni, jer su baš klizači prvi udarili temelje organiziranom sportskom životu u gradu.

Ante Zomborčević

Priče o gradu JOŠ JEDNOM O SALAŠIMA I KUĆAMA

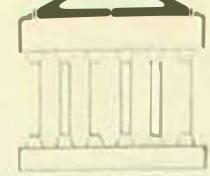

Naši preci, bili oni Slaveni, Madari, Avari ili Kumani, kao uostalom i ostali stepski narodi imali su svoje „zimске salaše”, koji su uglavnom postali jezgra budućih naselja, sela i gradova. Kuće su se sastojale od jedne prostorije, ukopane do pola visine u zemlju, pokrivene dvovodnim krovom od trske, slame ili granja. Sa jedne strane bio je ulaz, a sa druge ognjište; umesto odžaka u krovu je bila obična rupa. Takve jednoćelijske kuće imali su često i „nameštaj”, rupe za sedenje. Naime, deo poda se iskopao dublje tako da je onaj koji je seo na zemlju nogu mogao staviti u te rupe, i na taj način se udobnije smestili. Krevet je bio od rogozine, slame ili trske, a jastuk je bio smotani snop od rogoze.

Kasnije, kada su kuće izrasle iz zemlje, kada je osvojena tehnika izrade zidova od naboja, jednodelna kuća postaje dvodelna, i prostoriji sobe dodaje se prostorija kuhinje opet sa otvorenim dimnjakom. Ispred kuće bio je trem, tzv. ambetuš. Vremenom dvodelna kuća prerasta u trodelnu; u jednoj sobi žive stariji, u drugoj mladi članovi porodice. Iza kuće nizali su se štale, obori, ambari i čardaci, korlat za životinje i na dnu teritorije bašta za povrtarske kulture.

Posle odlaska Turaka kada je Vojvodina planski naseljavana, nemački inženjeri su prihvatili trodelnu kuću, kao osnovni tip za izgradnju, i ubrzo su nicala nova naselja sa ušorenim kućama širom Vojvodine. Taj tip kuće, dve sobe, a između njih kuhinja u koju se direktno ulazilo iz ambetuša, koji se prostirao duž cele kuće postao je i tip zgrade koji se gradio i u gradu. I dan danas možemo naići na takve kuće, naročito na periferiji grada. Vremenom soba do ulice postala je čista soba, gde je gomilano „bogatstvo” porodice, a koje se pokazivalo gostima i samo u izuzetnim prilikama se boravilo u njemu. Sobu je grejala „parasnička peć”, u koju se ložilo iz kuhinje, „čutkama”, strnjikom, granjem. Kasnije, da bi kuća delovala što veće, zgrada se okretala svojom dužinom prema ulici. To su tzv. kuće „na put leđa”. Iz takvog tipa kuće izrasli su najlepší primeri varoških kuća imućnijih Subotičana na početku Somborskog puta. Kako su nivo života i zahtevi stanovnika rasli, tako su i ove kuće doživele izmenu. Deo ambetuša, obično na krajevima, zazidao, pasu te uzane prostorije postale kuhinja i ostava. Konačnim zatvaranjem ambetuša, u jednom od ovih manjih prostorija biva izgrađeno kupatilo; središnji deo zazidanog trema pretvara se u predsoblje, a prostorija između dve sobe postaje „mračna” soba. Naravno, ako se radilo o ušorenim kućama. Salaši, koji su građeni krajem prošlog i početkom ovog veka, čiji su graditelji želeli imati „moderan” salaš, najčešće su stambeni deo gradili kao trodelnu kuću, tako da u principu između salašarske i varoške kuće nije bilo nikakve razlike. To je isto dokaz o tesnoj vezi grada i njegovih salaša.

Szabó Zsombor, arhitekta

Naš izbor

Svjedoci

*Ovaj svijet nije još razumio
veliku tajnu djetinjstva.*

*Zašto zovete djecu u ovo sudište
gdje sudi čovjek čovjeku, putnik
putniku,
zašto zovete svjedoke?*

*Neka ni cvijet ne rodi više
cvijet
ni bajka neka ne rodi više
bajku.*

*Nismo razumjeli ni cvijet ni bajku.
Ne poštujemo ova nedužna stabla.*

Zašto radamo svjedoke?

Vesna Parun

Koncert Dorda Balaševića u Novom Sadu Praznik neusiljene jednostavnosti

humora, čiji je smjer uperen vavda spram ljudske gluposti, osobito onih „videnijih“, ovaj panonski mornar bez mora postao je, ali i ostao, generacijama mala institucija za bijeg od sveprisutne ljudske gluposti.

Otići na to mjesto, zaboraviti sve i otisnuti se malom barkom u obično i jednostavno, ali ljudsko, privilegij je samo sretnih. Iako su se karte prodavale po cijeni od 15 i 20 dinara („zbog toga što su seljaci osvojili Novi Sad“), sve su bile prodane već prvoga dana (druga polovica studenoga!). Dakle, čekalo se s kartom u džepu puna dva mjeseca na događanje Doleta, koji nikada ne iznevjerava. Ne iznevjerava glede onoga što smo navikli od njega čuti i vidjeti: visoka razina kvalitete izvedenih pjesama već pomalo ustaljenog repertoara s vrsnim izvođačima, u međutočkama podulji komentari svedeni na trivijalnost, kako zapravo sve i jest, s interpretacijama ljudi s estrade i politike, i mnoštvo starih i mladih, izuzetno kulturnog ponašanja naviknutih na prefinjeno osjećanje stvarnosti.

U sveopćem ludilu, koji je postao oblik javnog života, Dole je jedan od rijetkih koji je sačuvao, i to svjedočio, sebe od svih pomamljivih oblika gluposti našeg klonulog u mržnju kolektivnog duha posljednjih nekoliko godina. Te večeri sedam tisuća ljudi pljeskom je pozdravilo Zagreb, osuđeno razaranje Vukovara, konstatirano da kod nas izbora nema, panonski duh predločen primjerom suicidnosti Subotičana („gdje postoje užarski butik s prodajom u svim veličinama za vješanje“) ... Sa sjetom smo se prisjetili svega čega nema, a što je bilo, i čega bi bilo više da živimo svijet po mjerilima Balaševića, a ne Bajke malog Knindže.

(t. ž.)

Kratka priča

ŠALICA KAVE

U životu sam često bio nepravedan prema čovjeku kojega sam volio. Takva nepravda kao ogrešenje o duhu svetoga: ne prašta se ni na ovom, ni na onom svijetu. Neizbrisiva je, nezaboravna. Umije i godinama mirovati, kao da je zgasnila u sreću, izgubila se, utopila se u nemirnom životu. Iznenada, u hipu radosti ili usred noći, kada se prestravljen probudiš iz strašnih snova, svali se na dušu teška uspomena, zaboli i zapeče takvom snagom kao da je grijeh tek toga trenu počinjen. Svaka se druga uspomena može potisnuti kajanjem ili blagom mišlju – ova se potisnuti ne može. Crna je ljaga na sreću i tu zauvijek ostaje.

Čovjek bi rado lagao svoju dušu: „Ta, nije bilo tako! Samo je tvoja uznemirena misao od prozračne sjenke napravila noć! Sitnica je to bila, svagdašnja, kakvih se na stotine i tisuće zbiva od jutra do mraka!“

Utjeha je lažna; i čovjek sam i s gorčinom osjeti da je lažna. Grijeh je grijeh, pa ma bio počinjen jednom ili tisuću puta, bio on svagdašnji ili nečuvan. Sree nije krivični zakonik pa da pravi razliku između pogreške i zločina, između ubojstva i umorstva. Sree zna da „podlac ubija pogledom, junak mačem“; i radije bi oprostaj podarilo maču nego pogledu. Sree nije ni katehizis pa da pravi razliku između malih i velikih grijehova, a prema riječima i spoljašnjim obilježjima. Sree je pravedan i nepogrešiv sudac. Sudi i osudi griješnika prema potajnom, jedva svjesnom pokretu, trenutnom pogledu što ga nitko opazio nije, prema neizgovorenoj, tek u čelo upisanoj misli; čak i prema koraku, kucanju na vrata i načinu pijenja čaja sudi. Samo je mali broj grijehova upisan u katehizis, i to ne onih najvećih. Kad bi sree bilo ispovjednik – duga i strašna bi bila ispovijed!

Oprostiv je onaj grijeh koji se može riječju iskazati, pokorom izbrisati. Težak je i pretežak, i do posljednjeg časa krvari onaj koji je ostao samo u sreću, kao sjećanje, bez riječi i bez oblika. Samo ga sebi samome čovjek ispovijeda dok zuri u noć, a pokrivač na grudima mu je teži od kamena.

„Ni krao nisam, ni ubijao, ni blud provodio; čista je moja duša!“

Lažljivče! Zar nisi gulio jabuke idući pored gladnog, te ga pogledao bez srama? To je gore nego da si krao, ubijao i blud provodio! Pravedni sudac, sree, radije će oprostiti ubojici koji je, idući na vješala, pomilovao uplakano dijete, nego tebi, bezgriješnom! Jer, sree ne zna za sitnice, a ni za paragrafe...

Prije petnaest godina došao sam kući i ostao tamo tri tjedna. Za sve to vrijeme bio sam utučen i zlovoljan. Stan nam je bio turoban; u svima nama, čini se, bilo je nečeg teškog, odbojnog, kao vlažna sjena.

Prve noći spavao sam u sobi; budio sam se noću i u tami vidio da se mati digla iz kreveta i da je sjedila za stolom. Sasvim mirno, kao da spava; dlanove je podmetala pod čelo, njezi-

no bijelo lice je sjalo iako je prozor bio zastričen, a napolju nije bilo ni mjeseca ni zvijezda. Slušao sam pažljivo i razaznao da to nije disanje nekoga tko spava, nego s mukom prigušivano jecanje. Pokrio sam se preko glave; ali i kroz pokrivač, pa čak i u snu čuo sam njezino jecanje.

Preselio sam se na tavan, u sijeno. U ovaj svoj dom pentrao sam se strmim, razbijenim stubištem, nalik na ljestve. Ležaj sam prostro na sijenu, a ispred vrata okrenutih prema klanu postavio sam sebi stol. Pogled mi je padao na sivi, zubom vremena načeti zid. Zlovoljan, utučen, ophrvan crnim mislima, pisao sam tada svoje prve ljubavne priče. Svoje sam misli silom odvodio na bijele drumove, cvjetne livade i mirisna polja, kako ne bih ugledao sebe i svoj život.

Jednom sam poželio crnu kavu. Ne znam kako mi je to palo na pamet; poželio sam je. Možda samo zato što sam znao da ni kruha nema u kući, a kamoli kave. I iz čiste rasijanosti čovjek je zao i nemilosrdan. Mati me je pogledala razrogačenim, plahim pogledom i nije odgovorila. Klonuo i zlovoljan, bez riječi i pozdrava, vratio sam se na tavan da pišem o tome kako su se voljeli Milan i Breda, i kako su oboje bili plemeniti, sretni i veseli.

„Oboje mladi, držeći se za ruke, jutarnjim suncem obasjani, rosom umiveni...“

Začuh tihe korake na stubištu. Došla je mati; koračala je polako i pažljivo, u ruci je nosila šalicu kave. Sada se sjećam da još nikad nije bila tako lijepa kao tog trenu. Kroz vrata je padao kosi zrak podnevnog sunca, majci pravo u oči; krupnije su bile i čistije, sva svjetlost nebeska zračila je iz njih, sva blagost nebeska i ljubav. Usne su se smiješile, kao u djeteta koje donosi dar radosti.

A ja sam se okrenio i rekao zlobnim glasom:

– Ostavite me na miru!... Sad mi ne treba!

Nije još stigla do vrha stubišta; vidio sam je samo do pojasa. Čuvši moje riječi, ona se ni pomjerila nije; samo se ruka, koja je držala šalicu, tresla. Gledala me je prestravljena, svjetlost u očima je umirala.

Od stida mi je krv navrla u obraze, pošao sam joj u susret brzim korakom.

– Dajte, majko!

Prekasno je bilo; svjetlost se više nije točila iz njenih očiju, smješka više nije bilo na njezinim usnama.

Popio sam kavu, tješeci se: „Navečer ću joj reći onu riječ, onu ljubaznu riječ, kojom sam sada iznevjerio njezinu ljubav...“

Nisam je rekao ni te večeri, ni sljedećeg dana, niti na rastanku...

Tri ili četiri godine kasnije, u tudini, tuda žena mi je donijela kavu u sobu. Tada me je ošinulo, zapeklo u sreću tako jako da mi je došlo da kriknem od boli. Jer sree je pravedan sudac i ne zna za sitnice...

(Iz zbirke Ivana Cankara „Crtice iz moje mladosti“)

Drugi pišu

Protekla godina je, što se kulture tiče, pokatkad bivala u znaku borbe protiv novokomponovanog (kič) haosa, tekuća će shodno najavi biti godina novokomponovanog (ideološkog) užasa. Znači da će se već začeti trend nastaviti, znači da će do sada učinjene štete (od vrhunskih nacionalnih institucija kulture do individualnog stvaralaštva) biti još veće. Posle dominacije, uglavnom ekstremnih desnih ideologija, usledio je udar sa leve strane i u tom znaku, sva je prilika, proteći će naredni period.

Nakon pritužbe Hrvatske da su iz zapadne Slavonije u Srbiju na početku rata evakuisani uz srpske umetničke predmete i hrvatski, odnosno katolički, došao je i jedan vrlo neprijatan pritisak na profesionalna udruženja zaštitara koje se ovim problemom nije bavilo – što nije tačno. A da bi se ova vrlo kompromitujuća stvar po stručna udruženja (istoričara umetnosti, muzealaca) dovela do stanja jeste, i do nečije lične odgovornosti, moraće se najzad oglasiti svi pozvani: od države do pojedinca koji su voljno/nevoljno u ovome učestvovali.

Jovan Despotović

(„Vreme umetnosti“, 16. siječnja 1995.)

NE LOMITE MI BAGRENJE

(ili: o štetnom delovanju vetra)

Prostrana vojvodanska ravnica predstavlja područje sa čestim i veoma jakim vetrovima, koji nepovoljno utiču i pričinjavaju štetu mnogim ljudskim delatnostima.

Ako podemo od činjenice da su obradive površine najvažnije prirodno dobro ovog područja i da čine osnovu poljoprivredne proizvodnje, onda je jasno da su i negativne posledice izazvane vetrom upravo u poljoprivredi i najznačajnije. Pod dejstvom snažnih vetrova dolazi do pojave tzv. eolske erozije (Eol – grčki bog vetra), koja predstavlja pokretanje, odnošenje i ponovno taloženje čestica površinskog sloja zemljišta. Oblaci prašine koji se dižu iznad polja nisu ništa drugo, nego jedan od vidova eolske erozije. Ova pojava je naročito izražena na zemljištima lakšeg mehaničkog sastava, tako da neka istraživanja vršena baš na prostorima Subotičko-horgoške peščare ukazuju da je moguć godišnji gubitak od preko 5 tona zemljišta sa samo jednog hektara. Međutim, odnošenje zemljišnih čestica nije uvek lako primetno golim okom, ali se zato može manifestovati slabijim i neujednačenim prinosom. Ovo je rezultat toga što se sa česticama zemljišta odnose i najfinije humusne materije, nosioci plodnosti, kao i uneta mineralna đubriva i zaštitna sredstva. Takođe može doći i do odnošenja tek zasejanog semena, čupanja ili lomljenja gajenih biljaka, ogoljavanja korenovog sistema kod višegodišnjih zasada voćnjaka i vinograda, preteranog isušivanja

zemljišta, a udarom nošenih čestica oštećuju se plodovi i zeljasti delovi kultura.

Gubitak hraniva i vlage iz zemljišta, eventualna ponovna setva ili smanjenje letine mogu dovesti u pitanje rentabilnost poljoprivredne proizvodnje, naročito sada kad je intenzivna obrada vrlo skupa i iziskuje velika ulaganja.

Na teritoriji Vojvodine postoje prirodni uslovi (snažni vetrovi, manjak padavina, visoke temperaturne razlike, pretežno ravničarski reljef, nedovoljna pošumljenost, sitnozrn sastav tla) koji pogoduju pojavi eolske erozije. Međutim, presudnu ulogu u razvoju i intenziviranju ovog procesa najčešće ima nepromišljeno delovanje ljudi. Imajući u vidu da savremenom agrotehničkom obradom dolazi do preteranog usitnjavanja površinskog sloja zemljišta te do napuštanja mnogih salaša, do ukрупnjavanja poljoprivrednih parcela uz istovremeno uništavanje drvoreda na ranijim medama, da su još uvek male površine pod sistemima za navodnjavanje (navodnjavanjem se pojačava međusobna vezanost zemljišnih čestica), da je struktura setve izmenjena u korist okopavina koje tlu pružaju slabiju zaštitu itd. Jasno je da se potencijalna opasnost od eolske erozije stalno povećava. Ovo se ne odnosi samo na poljoprivredu, jer vetar pričinjava znatne štete i drugim delatnostima. Taloženjem eolskog nanosa zamuljuju se prirodna i veštačka jezera i melioracioni kanali, zasipaju se drumske i železničke saobraćajnice, ugrožavaju se komunalni, industrijski i drugi objekti, ali i sveukupna životna sredina i zdravlje ljudi.

Nasuprot ovome, planskim i organizovanim delovanjem mogu se u znatnoj meri

ublažiti nepovoljni efekti vetra i eolske erozije. Brojna ispitivanja u svetu i kod nas pokazala su da zaštita od vetra vrlo povoljno deluje na čitavu mikroklimu nekog područja, a samim tim i na povećanje prinosa. Svakako najčešće primenjivan, a verovatno i najefikasniji način zaštite od vetra predstavljaju vetrozaštitni pojasevi od žbunja i šumskog drveća. Njihovim pravilnim projektovanjem i izvođenjem smanjuje se brzina i razorna snaga vetra obezbeđuje se konzervacija zemljišta, snežni pokrivač se ravnomernije raspoređuje, onemogućava se odnošenje snega tako da se obezbeđuje bolja snabdevenost zemljišta zimskim rezervama vlage, a takođe se sprečava i izmrzavanje ozimih kultura, pa se na taj način stvaraju povoljni uslovi za uspešniju poljoprivrednu proizvodnju. Eksperimentalni podaci su pokazali da se na zaštićenim parcelama mogu postići prinosi viši i do 50% kod gajenja okopavina, a 20 – 30% kod žitarica.

Treba pomenuti i neke negativne strane vetrozaštitnih pojaseva, kao što su zauzimanje obradivog zemljišta, veliki troškovi sadnje i održavanja, jači razvoj biljnih bolesti i insekata, zasenjivanje poljoprivrednih kultura i sl., no uvek se mora imati u vidu da ranije navedena koristi znatno premašuju sve ove nedostatke i čine ih zanemarljivim.

Osim vetrozaštitnih pojaseva postoji i niz drugih, savremenijih mera kojima se može smanjiti štetno delovanje vetra. Međutim, prema oceni većine stručnjaka podizanje, formiranje i održavanje vetrozaštitnih pojaseva pruža još uvek najsigurniju zaštitu površinama ugroženim vetrom. I zato „Ne lomite mi bagrenje...”

Mr Radovan Savić

SALATA ZA RANU POTROŠNJU

Biljke se i u plasteniku i na otvorenom polju sade u isto vreme, a to je kod nas najčešće u drugoj polovini oktobra.

Pošto salata dobro podnosi niske temperature samo u određenoj fazi razvoja, a naročito kada biljke imaju 7 - 11 stalnih listova, vrlo je važno da se pravilno odredi vreme setve i sadnje. Dr. Milan Damjanović, naučni saradnik Centra za povrtarstvo u Smederevskoj Palanci, kaže da se setva salate za ranu potrošnju obavlja od 10 - 20 septembra u hladne leje. Biljke se i u plastenike i na otvorenom polju sade u isto vreme, a to je kod nas najčešće u drugoj polovini oktobra. Rasaduju se samo zdrave biljke, dobro odnegovane koje imaju pet do sedam stalnih listova. Najbolje prezimljavaju sorte „ravel”, „decimior”, „duga”, „nansen”.

Najbolji predusevi salatinim plastenicima su paradajz, paprika i krastavci. Na otvorenom polju predusevi mogu biti isti, ali je najčešći paprika.

Zavisno od toga gde će se salata saditi izvodi se priprema zemljišta. Ako se salata proizvodi u plasteniku zemljište se priprema motokultiva-

torom ili ašovom - ručno. Na otvorenom polju zemljište najpre treba uzorati na dubinu od 25 - 30 cm. Pre sadnje unosi se 400 - 600 kg. po hektaru NPK đubriva kombinacije 15:15:15 ili 10:30:20. Da bi se zemljište dobro usitnilo i biljke što bolje primile, priprema se obavlja motokultivatorom ili tanjiračem.

Sadnja salate je obično ručna. Salatu je najbolje saditi u petoredne trake na rastojanju 15-20 cm u redu i 20-25 cm. međuredno. Razmak između traka treba da je 50 cm. Ovakvom sadnjom ostvaruju se sklop od 20 - 25 biljaka po kvadratnom metru.

Kada se salata proizvodi u plasteniku, folija može da se postavi pre sadnje ako je konstrukcija dovoljno jaka da izdrži pritisak snega i udare vetra. Ako se radi o priručnoj konstrukciji koja nema čvrstinu, folija se postavlja u februaru, kada prođe opasnost od većeg snega. Ako je plastenik odmah pokriven, u toku zime je biljke neophodno nekoliko puta zalivati. Zalivaju se po potrebi, jer one u toku zime koriste tzv. minimalnu vegetaciju.

Pošto na otvorenom polju padaju kiše i sneg, nema potrebe za navodnjavanjem. Biljke treba intenzivnije navodnjavati jedino u proleće, kako na otvorenom polju tako i u plasteniku.

Zavisno od toga da li ima korova, u martu bi trebalo obaviti jedno do dva okopavanja. Salata se prehranjuje sa 100 kg. KAN-a po

hektaru. Salatu najčešće napada botritis (truležnica). Za zaštitu od ove bolesti mogu se koristiti preparati na bazi bakra (Bakarni kreč 25). Za suzbijanje lisnih vaši upotrebljavaju se preparati koji imaju kraću karenju. To je obično „etiol”, „fosfamid” ili „decis”.

Salata u plasteniku za berbu obično pristize u drugoj polovini meseca marta i početkom aprila, a na otvorenom polju, zavisno od klimatskih uslova, krajem aprila ili početkom maja. Salata se bere ručno. Glavice se seku sukcesivno, zavisno od potrebe tržišta. Posle berbe salatu treba očistiti od prljavštine i oprati. Prosečna masa glavice je 150-250 grama, a prosečni prinos 40 tona po hektaru.

S.G. „Poljoprivrednik”

Kada biljkama treba leka, tu je:
POLJOPRIVREDNA APOTEKA
„AGROSU”
Stari Žednik
Žarka Zrenjanina 11
tel. 787-043
Radno vreme:
od 7 - 16 časova
subotom od 7 - 13 časova
Saveti iz zaštite bilja

Šta bi trebalo da znamo o belom luku?

BELI LUK JE LEKOVITA BILJKA

Beli luk – *Allium sativum* L. – gaji se skoro u celom svetu. Kod nas se gaji u svim krajevima. Vrlo je stara povrtarska kultura. U dolini Nila gaji se još pre 4.000 godina, a bio je poznat i ostalim starim narodima. Stari Egipćani su ga smatrali svetom biljkom, ali su ga davali i robovima koji su gradili piramide. U Persiji je preporučivan za bolju cirkulaciju, a u Kini kao lek protiv iscrpljenosti, za lečenje bolesti organa za varenje i disanje. Stari Grci su ga nazivali smrdljivom ružom, ali su ga često upotrebljavali. Antički sportisti su neposredno pre takmičenja uzimali po jedan režanj belog luka, a lekari ga preporučivali kao lek protiv zubobolje, žutice, za lečenje astme. Na Balkanu je bio poznat starosedeocima, a prema nekim predanjima poznavali su ga i stari Sloveni. U Francuskoj su decu još na krštenju „upoznavali” s ovom biljkom: najpre bi im jezik natrljali rešnjem belog luka, verujući da će decu učiniti otpornim na sve životne nedaće. Na Antilima, petlove za borbu hrane mešavinom belog luka i žita.

Za ishranu se upotrebljava lukovica, rede cela mlada biljka sa sočnim lišćem i lažnim stablom. Beli luk služi i kao sirovina za spravljanje lekova i konzervisanje. Po podacima iz biohemijske laboratorije „Vir” u Rusiji, lukovica belog luka sadrži 35 – 42% suve materije, 6 – 7,9% sirovih proteina, oko 0,5% redukovano šećera, do 27% polisaharida i 0,84 – 1,44% mineralnih materija, među kojima je i jod. Sem toga lukovica sadrži od 7 – 25 mg/100 g askorbinske kiseline, a lišće do 140 mg/100 g eteriskog ulja, kojih beli luk sadrži 0,25 – 1% suve materije, daju mu karakterističan miris i ukus. Beli luk sadrži i fitocide.

Kulturni beli luk je višegodišnja biljka, ali u našoj klimi ne daje seme i razmnožava se vegetativno. Gaji se kao jednogodišnja kultura. Ima žiličast korenov sistem, slabe usisne

moći. Pravo stablo je skraćeno, pljosnato i široko. Na njemu se razvijaju listovi sa dugim lisnim rukavcima koji obrazuju lažno stablo. Lista je kopljasta sa voštanim prevlakom. Lukovica je obavijena sa dve do četiri spoljna suva omota – ljuspe. Složena je od 10 – 20 čenova (češljeva). Čin je obavijen kožnatom ljuspom, a unutar se nalazi sočna masa sa zelenim pupoljkom. Čenovi u lukovici su različiti po obliku i veličini (krupnoći). Mogu biti izduženo uski ili usko kratki, široko oštri ili široko tupi. Spoljni čenovi su kraći i teži. Prosečna težina čena se kreće od 0,5 – 4 grama.

Beli luk je otporan na hladnoću. Lukovice koje se čuvaju izmrzavaju pri temperaturi od -10 C do -8 C, te ih treba čuvati u prostorijama gde temperatura ne pada ispod -3 C. Dobro ukorenjena biljka podnosi bez ikakve opasnosti i -30 C. Počinje da niče pri temperaturi od 3 – 5 C, a optimalna temperatura rasta je 18 – 20 C. U fazi zrenja nepohodna su temperature od 20 do 25 C i više. Beli luk je biljka dugog dana. Ne podnosi zasenjivanje.

Za gajenje belog luka su najbolja duboka strukturalna zemljišta koja dobro čuvaju vlagu. Beli luk zahteva plodno zemljište. Potrebna mu je postojana zemljišna vlaga i relativno visoka vlažnost vazduha (80% i više), naročito u punoj fazi razvika. Ako nedostaje vlage, lišće rano podgoreva i suši se, usled čega se skraćuje vegetacija i dobijaju sitne lukovice. U periodu obrazovanja lukovica veće padavine i navodnjavanje su nepoželjni, jer pogoršavaju kvalitet. Dobro reaguje na dubrenje mineralnim đubrivom. Na srednje plodnim zemljištima pogodna srazmera je N : P₂O₅ : K₂O = 40 : 48 : 96 kg/ha. Obrada počinje jesenjim dubokim oranjem na dubinu od 25 – 35 cm. Predsetvena priprema parcele vrši se što ranije u proleće, a svodi se na to da se stvori što usitnjenija i ravna površina. Zatim se markira specijalnim markerom koji istovremeno otvara brazdice dubine 5 do 7 cm. Za sadnju se odabiru krupne, dobro obavijene glavice. Važno je da su glavice zdrave. Za 1 hektar potrebno je 600 – 800 kg sadnog materijala za prolećni beli luk ili 1000 – 1500 kg za beli luk jesenjak. Ako se obrađuje ručno, najpogodnije rastojanje je

20 – 25 x 10 – 15 cm. Pri mehanizovanoj obardi najbolji rezultati se dobijaju ako se sadnja vrši na rastojanje 40 x 6 – 8 cm u troredu ili četvororedu (u trakama). Rastojanje između traka treba da bude 50 – 55 cm. Osnova njega je da se sačuva zemljišna vlaga i spreči razvoj korova. Zbog toga se tokom vegetacije praši 3 – 4 puta na dubinu od 4 cm. Okopavanje se vrši samo dok se ne završi puno formiranje lukovica. Od bolesti opasna je siva trulež glavica. Javlja se pred vadenje i tokom čuvanja. Glavice posle vadenja treba i veštački dosušivati. Od štetočina posebnu pažnju obratiti na lukovu muvu, koja napada i crni i beli luk i arpadžik. Suzbijanje lukove muve je najefikasnije zalivanjem redova sa vodom koja sadrži preparate „fosfamid 40”, „sistem 40”, u koncentraciji 0,1 – 0,15% (1 dl na 100 litara vode) za suzbijanje korova u belom luku se mogu pre sadnje, unošenjem u zemljište, na dubinu od 5 – 8 cm upotrebiti „herbitref”, „župilan E-48”, „sutref”, u dozi od 1,5 do 2 litra po hektaru. Druga mogućnost je primena „stompa 330 E” u dozi 4,5 – 5,5 l po ha posle sadnje, a pre nicanja belog luka. Posle nicanja belog luka u fazi 3 – 4 lista mogu se koristiti „prometrin 50” u dozi 2 kg po 1 ha, „totril” u dozi 2,5 l/ha.

Najpogodniji momenat za vadenje belog luka je kada biljke počinju da poležu, a donji listovi požute. Izvadene biljke se ostavljaju na parceli radi dosušivanja, ali da glavice nisu direktno izložene suncu, nego da su pokrivene lišćem. Zatim se lukovice otrese od zemlje, pakuje i odnesu u zaklon na dalje sušenje. Sloj luka ne treba da bude deblji od 10 do 15 cm. Lažno stablo se skraćuje na 3 cm iznad vrata lukovice. Prinos luka proljećnjaka kreće se od 40 – 70 q/ha, a jesenjak od 70 do 120 q/ha.

Beli luk je zvanična medicina prihvatila kao lek u sniženju povišenog krvnog pritiska i u lečenju šećerne bolesti, a narodna medicina mu pridaje veliki broj lekovitih svojstava. Koristan je i protiv bolesti jetre i endokrinih žlezda, išijasa, šuma u ušima, vrtoglavice. Smatra se da je preventivno sredstvo kod karceroznih tumora, naročito organa za varenje.

Služi kao začim jelima.

mr Ivan Rudinski

PČELJINJAK U VELJAČI

Početak veljače matica zaleže prva jajašca i postepeno počinje širiti krug legla

U veljači pčele su još u zimskom klubetu. Mada vrlo rijetko izlaze, one postaju aktivnije: raspećuju med i oslobađaju ćelije u sredini gnjezda, poliraju ih i pripremaju za polaganje jaja. Ukoliko se vremenske prilike poboljšavaju matica polaže sve više jaja, pa se leglo razvija u sve većem obimu. Oko nastalog legla, pčele već održavaju stalnu temperaturu od 34 – 36 C. Da bi hranile leglo i stvarale neophodnu temperaturu, one traže ne samo med, već i polen. Utrošak meda se povećava i u toku mjeseca iznosi 1,5 do 2 kg u prosjeku.

Smatra se da još uvijek može i treba uraditi slijedeće:

– Napraviti zaklon od vjetra, utopli košnice stavljanjem novinskog papira ispod krova, zatvoriti pukotine ili otvore na košnicama.

– Zajednicama za koje se zna da nemaju dovoljno hrane i koje su zbog toga u životnoj opasnosti, čak i sad se može dodati pogača. Najbolja je medno-šećerna pogača. Važno je znati da do ovog doba rijetko kada nedostaje hrana. Ali, utrošak hrane naglo se povećava s

početkom razvoja legla. Pčele rijetko stradaju zimi od gladi, već u rano proljeće.

U ovom mjesecu obavljaju se i slijedeći radovi:

– Provjeravaju se leta na košnicama, kontrolira stanje u njima, a pri svemu tome, one se ne otvaraju. Postoji više načina za to: Ako je lijep i sunčan dan i ako pčele izlijeću, treba ih pažljivo promatrati. Ukoliko iz neke košnice pčele ne izleću, eto razloga da na nju treba obratiti posebnu pažnju. Ako, pak, izleću u primetnom neredu, uznemirene, kaotično, tu košnicu treba zabilježiti za pregled u nekoj povoljnijoj prilici.

– Ako na letu ili podu košnice ima mnogo uginulih pčela i ako njihovo brujanje u košnici

nije ujednačeno, ravnomjerno i skladno, već isprekidano, to je znak za uzbunu. Takvu košnicu, kad se stekne sigurnost u neki poremećaj, treba unijeti u zagrijanu prostoriju i pregledati. Ako je ostala bez matice, a ima pčela, što prije je treba spojiti s drugom zajednicom što se mora učiniti isključivo u zagrijanoj prostoriji.

– Ako je u pitanju nedostatak hrane, treba je nadoknaditi. Može biti da je u košnici i miš, koga odmah treba uništiti. Ukoliko je raspored hrane, tj. okvira, loš, odnosno kada je hrana van domašaja klubeta, treba napraviti odgovarajući. Ako se na košnicama primjete vidniji tragovi proliva pčele nakon izleta, obavezno uzorke uginulih pčela poslati na analizu u odgovarajuću veterinarsku instituciju.

– Velika vlaga preko zime je vrlo štetna za pčele i zato se ona mora spriječiti. Snijeg treba očistiti i s poletaljki i ispred njih, da pčele ne bi slijetale na njega.

– U slučaju potrebe, košnice se mogu premještati na mala rastojanja po čitavom pčelinjaku.

Od blagovremene pomoći pčelinjim zajednicama u ovom periodu mnogo ovisi dobar završetak njihovog zimovanja i daljnji razvoj. Stoga se ta mogućnost ne smije propustiti.

Ante Zomborčević

BRBLJIVAC

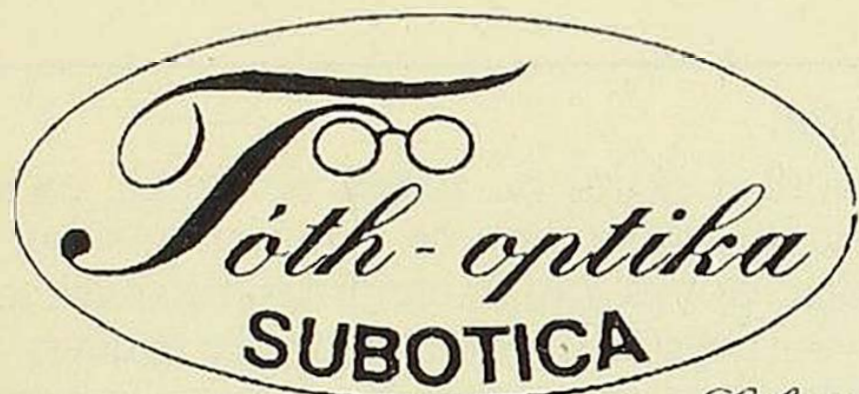
Crni leptir u mraku

Obična svičica baca nemoć u džak
dok crni pogledi lete pravo u mrak.
Crni pogledu biž dalje u dan
samo tamo će doć svitlo i zrak.

Kadgod sam virovo, bio lip i mlad,
al' zvizda me dovela u studen i glad.
Crni čovče biž dalje od nas
mi smo otrovni, tu tuče rđav glas.

Bili čovik u crnom mraku

Baćo su sanjavi

Subotica

Tel: 51 045 Maksima Gorkog 26

Radno vreme

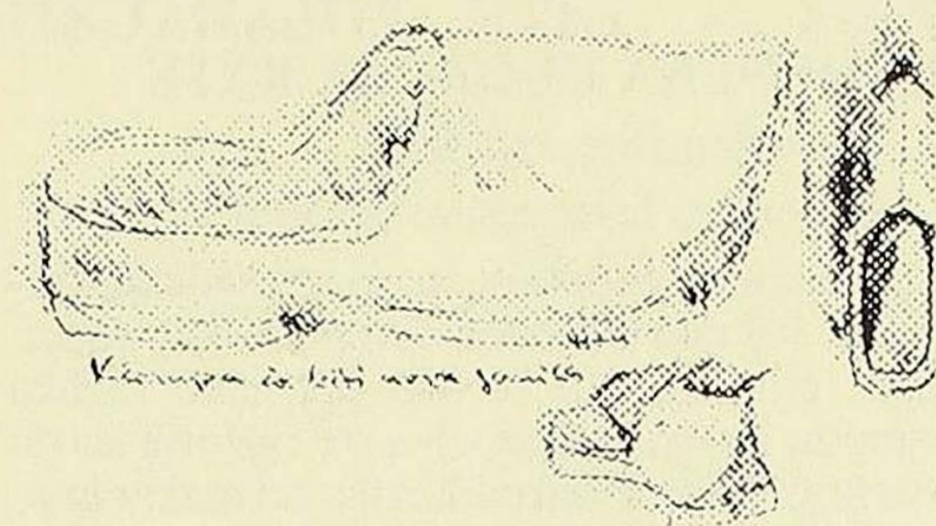
Radnim danom 9.00-12.00

16.00-19.00

Subotom 9.00-12.00

Radno vreme oćnog lekara

Radnim danom 17.00-19.00

SIVA EKONOMIJA

– Faljni komšija – upadne ti moj komšija Pajo u košaru, ko ciglja s rđavog zabata. Tama sam se lipo namistijo na stoćić za mužu, pa počo pribirat ogrizinu. Sićam se još kako je to moj pokojni dida radijo. Ta skoro da drugo i nije radijo, a doživijo je više godina neg sve naše bivše i pokojne Jugoslavije.

– Amen, amen uvik. Ta šta si se tako zaduvo, ko da te, nedaj Bože, vijaju finansi?

– Hu, hu – Pajo će sav zaduvan – Nisu finansi već siva ekonomija!

– Stani Pajo! Sidi tu na štrajllu; ta ne boj se kobila se ne vuća. Jesi li ti ciguran da je s tobom sve u redu? Da nisi možda ozebo digod na promaji?

– Otac i kuružnju kad nemaš kada gledat televizor. Sad baš divane, i to niki zdravo učni, i još kažu da su u vladi, kako će nas siva ekonomija saranit i da će oni o tom malo povest računa. Ta ja jevo, već sam napravijo spisak, kome sam sve prodo naftu, dok sam švercovo iz Mađarske. Kažu tako oni, mislim oni s televizora, da ako svi sivi ekonomisti plate porez, dinar, ne da neće buktit, već će dileri klećit da ga kupe. Ma šta pripovidam dileri, ta cila Evropa, da ne kažem cio svit će se otimat. Mislim da ima da šakački nude dolare, a prigrštom marke za samo jedan, ovaj naš sivoekonomski dinar.

Tužno sam pogledo komšiju i isprva sam mislijo da mu ne kažem ništa, al nisam mogo izdržat. Znam da to ništa ne vridi, al meni je nikako lakše kad kome kažem. To je ko kad bi s kimegod podilijo teret, makar ti i njeg posli nosio na leđi.

– E, moj Pajo. Nisam virovo da i ti pripadaš onom čoporu majmuna misto koji misli televizor, da se smiješ, plaćeš jel tapšikuješ kad ti to televizor kaže, da ne kažem, naredi. Pa svi ti ministri bi tribali pružit papke na jednom kreunu.

– Nemoj tako. – Pajo će sad već uozbilj – A pojeptinjenja?

– Volim te budalo mala.. Pa jel ti znaš koliko „Slavica” feli sapuna, šampona i drugi džidža-midža proizvodi? Jel koliko „Željezničar” feli čakšira, flundra i kaputa kroji? Ne znaš, jalda? A koliko ti feli proizvodiš? Žito, kuruz, cincokret, jel, ne daj Bože, ripu! Oni su to sve pojeptinili da bi i tebe pojeptinili. Kašće: gospodo paori, sad i vi doli sa svinjama, marvom i žitom. Oni su pojeptinili jedne flundre, pa te više neće dartovat. Ta, majku mu, neće valjda i nov proizvod pojeptinit prija neg ga prvo papreno poskupe?

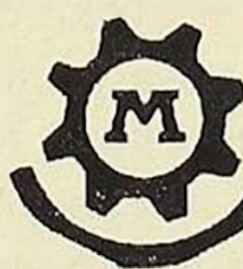
– Misliš ti da tebi neće doć finansi i pobroj litre benzina koje prodaješ? A ni papir nemaš da si ga uvezo!

– Opet ti moram kazt: volim te budalo mala... Pa ja sam opljačkan već so tim što ne možem u rodenoj, jalda, ko da mi je rodena, državi kupit benzin, pa sam opet opljačkan s taksom na granici! Kome vlada plaća porez za sivu ekonomiju? Ajd, to mi kaži?

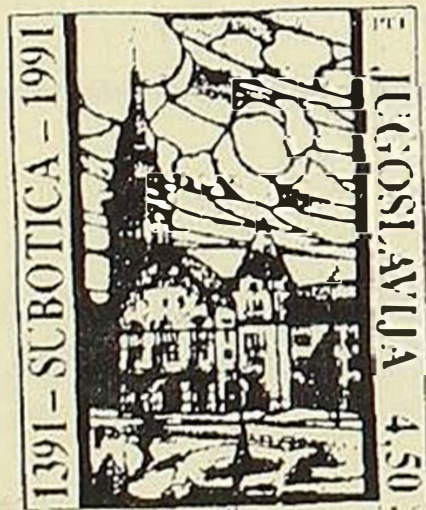
– E, pa, valjda se zato zove vlada da vlada i pljačka kako ti kažeš. To nisam ja kazo, koga oće, koga mož i koga stigne.

– Volim te budalo mala... – i povedem ga u kujnu na čašu dobre šljive, one kašave, čorbave i slatke.

Grgu

МЕТАЛ-ПРОДУКТ

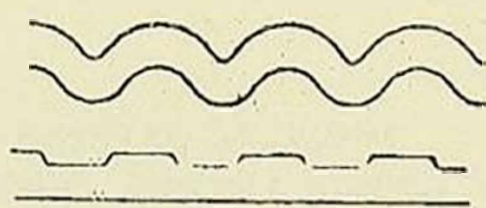
PAPIR (I.)

Kod razvrstavanja maraka potrebno je obraćati pažnju na mnoge stvari. Donedavno marke su se izrađivale – štampane samo na papiru. Ali, kako filatelisti tako i

njihovi snabdjevači – pošte – gledaju ne da olakšaju hobi filatelista, nego ga umongome otežavaju. Oni misle da time filatelija postaje zanimljivija. Ne! Postaje kompliciranija, pa polako postaje znanost.

Mađarska pošta je 1955. izdala marku na aluminijskoj foliji. Pokušaj baš i nije mnogo uzvitlao prašinu jer ta marka nije tako rijetka, niti je postala skupa. Bilo je pokušaja izrade maraka na svili, plastičnoj foliji, zatim trodimenzionalnoj tehnici. Ima maraka na pravoj

zlatnoj i srebrnoj foliji, tj. na papiru zlatan ili srebrni premaz.

još niz drugih vrsta.

No, pošte kao izdavači maraka moraju se upravljati i prema zahtjevima štampe, ali često se događa da se bira određen papir da bi se onemogućilo krivotvorenje.

Debljina papira se raspoznaje ili utvrđuje mjerenjem papira ili pak dugim vježbanjem – opipavanjem – za što je potrebna duga praksa. Tako npr. tanak papir se smatra, koji ima do 40 mikrona (1/1000 mm), za srednji papir se smatra papir debljine do 80 mikrona, a debeli papir preko 80 i više mikrona.

Kod ručnog i strojnog, papir je u svojoj strukturi grublji i neravnomjerniji kod ručnog papira, dok je strojni papir po svojoj gornjoj

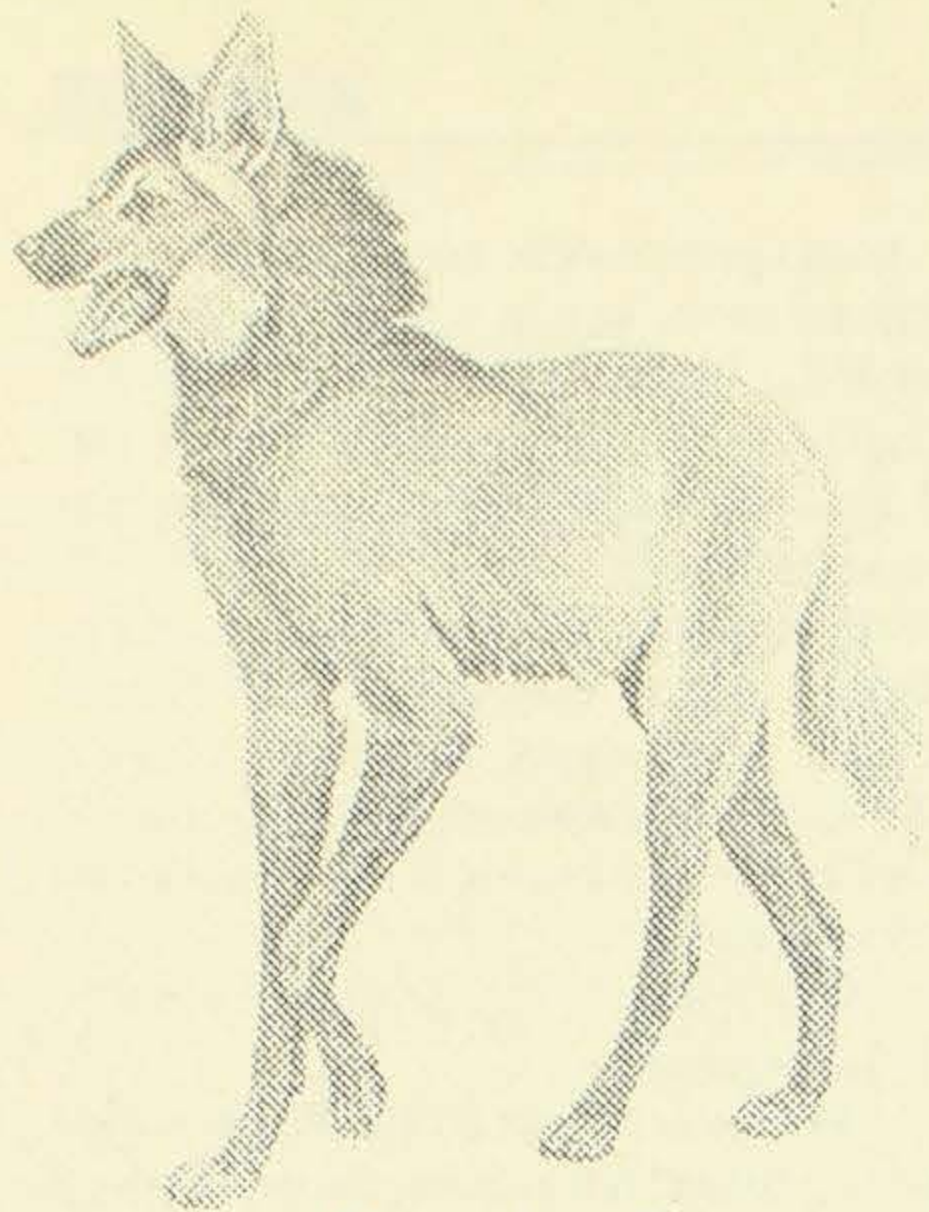
Marke se inače izrađuju, štampaju na papiru. Ali, opet i papira ima različitih: debeli, tanki, porozni, bijeli, obojeni i

površini gladak i izjednačen. Danas se marke više uopće ne izrađuju na ručnom papiru. Postoji još niz drugih vrsta glatkih, satiniranih, poroznih, caklastih, bijelih, kredastih, mrežastih i druge vrste.

Brazdasti papir je lako poznati. Dobiva se na taj način što se još preko meke materije prelazi naboranim valjkom i tako se dobije valna struktura papira. Ako marku postavimo na meku podlogu i oštrom iglom povučemo po papiru dobija se ovakav shematski prikaz, naravno uvećan.

Prugasti papir ne može se osjetiti pipanjem, ali tvrdje se radi o samom vodoznaku (što ćemo kasnije obraditi) koji je niz gusto zbijenih linija. Shematski to izgleda ovako s tom razlikom da u strukturi prugastog papira, nasuprot brazdastom, može se utvrditi samo s jedne strane i to vrlo neznatno. Pruge i brazde mogu teći vodoravno, okomito ili koso.

Lj. Vujković

Ugroženi

Išo vuk kroz šumu i naišo na medvida.

Kaže medvid: „Čujem vuče da imaš spisak koga ćeš poist. Jel sam ja na njemu?“

„Jesi!“ – reče vuk. „Oćeš me poist“ – „Oću“ reče vuk i poide ga.

Posli naide na lisicu i po istom redu poide i nju. Zatim su došli na red jelen, divlja svinja, fazan i drugi.

Na kraju naide vuk na zeca koji ga isto upita: „Čujem vuče da imaš spisak koga ćeš poist. Jel sam ja na njemu?“

„Jesi!“ – reče vuk.

„Oćeš me izbrisat?“ – upita zeko.

„Oću.“ – reče vuk, i izbriše ga.

Pouka: (SAMO) RIČ FALI

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

• Subotica, Karadžićev put 1
telefon (danonoćno): 024/51-514

• Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Mariška), telefon (danonoćno): 024/762-024

• Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Orchidea”), telefon: 024/752-759

• Horgoš, Borisa Kidriča 7
telefon (danonoćno): 024/792-202

• Novi Kneževac, Maršala Tita 16

RAZGOVORI BAĆ BELE STAN- TICA – TATE POLAGACKO VODENI NA DUGAČKE RATE

– Hvaljen Bog, mladiću!

– Izvinite, Tata, nisam vas ni primetio.

– Svedno, zato sam, eto ja vas sadeker primetio. Još niki dan sam vam počeo da pripovijdam o tome, šta bi bila odprilike razlika između šetnje i idišta, al vi ste odžurili ko da vas kogod vija. Pošto vidim da sadanekar imate vremena, to ću da vam završim...

– Ali, molim vas, ja se i sada žurim...

– Ta, valda, baš ne gori kuća da vam je tako sadanekarce najedamput žurno. Strpite se svega minut – dva, oma ću ja da završim. Ne traje to tako dugo ko menekar.

– Pa dobro, kad vam je baš volja.

– Dakle, počeo sam još nikidan da vam pripovijdam kako sam imo kuma. Taj moj kum je imo didu po imenu Pilipa. I taj dida Pilip imo je nikog pretelja Paju. Eto o tom Paji je sadanekar rič. Kako je dida Pilip pripovijdao, taj pretelj Pajo je bio strašan delija. Nije to bio čovik ko sadanekar ovi današnji ljudi, već je to bio ljudeškara. Taki više danas ni nema k'o što i tušta drugi stvari što nema, a čega je kadgod bilo što još i ja pamtim. Šta ste vi današnji ljudi. Ništa! Ama baš ništa! Niti možete piti, nit možete isti, već el odete na taj vaš fodbal, el u cukernicu, pa ondanekar nije ni čudo što kad vitar dune u Čantaviru, a vi kinete ode u Subotici, el oma nazebe. U moje vreme je to sve bilo drugačije. I mi smo išli kadgod na fodbal, al i to je bio drugačiji fodbal nego ovaj sadašnji. Ondanekarce nisu igrali šmrļjavci ko sadanekar... No, to da sad osta-

vim na stranu od fodbala ću vam drugi put pripovijdat. Pondanekar, da vam kažem, znali smo se i mi veseliti i zabavljati, al ne ko vi sadanekar u cukernici. I to mi je nika zabava. Vi ne možete toliko krempita pojist koliko smo mi znali litara vina popit na glavu. Pa opet nam nije bilo ništa. Istina da po kadkad po nedilju dana nismo otišli zvaniju, al zato je poso išo, el kad je tribalo znali smo se i zasukati. Triba da znate da onaj zvanik koji ne pije, da taj nije ni dobar zvanik. To je reko još pokojni purgermajstor Lazo. Taj nije ni primio nikog u zvaniju koji nije se s njimekar po koji put opijo. Pa kad ga je tako lipo isprobo, onda je samo mogo dobiti zvaniju. Možem vam kazat da sam ja probu vrlo dobro izdržo i da me je Lazo zdravo volio. Kada bi se i sad tako radilo ko onda u ono lipo staro vreme, onda bi sadanekar purgermajstor da vas isproba moro el da jide s vama krempite, el da sagra fodbal. Lipo bi izgledali!

– Ali, Tata, molim vas lipo, vi ste počeli da pripovijdate o pretelju Paji.

– A vidiš, dobro što ste mi spomenuli, a gdi sam ja zabaso! Al nemojte se ni čuditi, el kad vidim ovu današnju mladež, a meni oma prikipi i moram da kažem ono što mi na srcu leži.

– Ju! Tata! Pa sada vidim da sam ja tu sa vama proveo već više od pola sata! Ja ko za glavu triba da sam otišo u sedam sati u poslastičarnu, jer me neko tamo čeka. A sada je već sedam i petnaest.

– Etoti ga na! Opet u cukernicu. Idite. Svama nije ni vridno razgovarati uvik se žurite...

Bunjevačko žackalo, 19. travnja 1940.

Djeca u hladnom

Učiti, učiti i samo učiti, parola Lenjina koja odvođi u (k)raj na zemlji bez neba, ali sa zvijezdom, za naše neprilike može se preinačiti, a da ne iskrivljuje i ne zatamnjuje sliku, učiti, učiti i samo učiti. To zadovoljstvo našoj djeci donosi zima sa svim čarima sniježnog i hladnog. Sjediti u hladnom, glede & unatoč što nisu vani nego unutra, vjerojatno će ih učvrstiti u vjeri i nadi da će jednom biti bolje. Moći će, kada budu stariji, svojoj djeci ili unucima, govoriti da im je dobro što u 2004. godini nemaju kompjutor, već samo digitron, a što bi više, bar sjediti u toplom. Ostaje tajna u ovoj igri toplog i hladnog kada će biti svježije i vedro.

Isprvka

U posljednjih nekoliko brojeva objavljivali smo recept „kava protiv mamurluka”. Bez posljedica i rezultata. Ne nalazimo da smo u ponavljanju recepta pretjerali, ali smo dosadili i Bogu i svijetu, a ponajviše lektoru. Na radost tehničkog urednika.

Ne čudi što to nitko od čitateljstva nije zamijetio. Uostalom, u ovome društvu nisu na vrijeme zamijećene ni mnogo važnije stvari, pa nam stoga vjerojatno tako i ide, tj. stoji. A možda je društvo i dalje netrijezno, pa je potreba za kavom protiv mamurluka konstantna. HiK! Ne, „Hic Rhodus, hic salta”, nego hik! Nazdravlje!

Bunjevačka narodna pripovijetka Vragovim tragom

Noć, vijavica, ni piveći se ne javljaju, kad kerovi najedared nasrnili iz salaša. Žena se prva probudila.

– Čovče, uzmi vile, pa pogledaj da nisu kaki lopovi.

Ponoć prišla. Ko bi drugi po takoj noći išo po salašima?

Čovik se polagacko izvuko. Kerovi tiskaje ko bisni, a iza ograde u jendeku kogod mrnda i kobelja se.

Čovik se trgo: nisu to nečisti poslovi, to je kaka nevolja.

– Je l' tamo kogod živi? – zovne on.

Onaj iz jendeka počeo moliti:

– O, fala ti Bože, kad si me spasio. Stigo u pomoć.

Čovik se iznenadio: je l' to moguće?! Njegov vinčani kum i niko drugi. Šta je njega čak iz drugog atara natiralo ovamo u ovo gluvo vreme?!

Jedna rič pa dosta – vreme je tako. Kum se u vrućem zapečku počeo otresati i kraviti, čeljad onda samo vidu kako izgleda. Sav od sniga, raščupan ko da se s vitrom tuko, napolak već pomodrio, a vino sve udara iz njega.

– Kume moj, kud si ti krenio po ovakoj noći? – domaćin će kad je onaj malo došo sebi.

A kum namignio:

– Vragovim tragom.

Domaćina zavrtio glavom:

– Kume, kume, ne bi bilo bolje da si iz mijane krenio kući?

– Pa tamo i vodi vragov trag, al izgleda da sam ga izgubio.

– Otkale vrag da iz mijane ide tvojoj kući?

Onaj opet namignio:

– Kume, pa je l' njegova kuća pako el nije? A kad ja dodem na salaš ovako naliven, ona moja oštrokonda kuću pritvori u taki pako, da je Luciferov pravo cviće naspram tog.

*Kazivao: Luka Malagurski – Mali, Bikovo
Zabilježio i obradio: Balint Vujkov*

